

Nr 27

Utlåtande i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning rörande inrättande av vissa nya tjänster samt rörande höjd lönegradsplacering för vissa andra tjänster i banken, m. m.

Den 10 juni 1954 uppdrog fullmäktige i riksbanken åt bankokommissarie Sture Laurén — nedan kallad utredningsmannen — att undersöka bl. a. möjligheterna att i vidgad utsträckning använda vaktpersonalen för vissa uppgifter som nu utföres av tjänstemän i högre grader. Förslag borde därjämte framläggas till utbildning av och lönegradsplacering för den personal som komme att överföras till mer kvalificerat arbete. Undersökningen skulle vidare omfatta frågan om tjänstebenenämningar för nuvarande vaktpersonal samt om eventuella ändringar i arbetsuppgifter och lönegradsplacering för denna personal. För biträdespersonalens vidkommande skulle spörsmålet upptagas om ökad användning av denna personal för sådana arbetsuppgifter som kassörsgöromålen vid de mindre avdelningskontoren.

Under hänvisning till vad 1952 års tjänsteförteckningskommitté anfört beträffande frågan om löneställningen för maskin-, eldar- och reparatörspersonalen vid riksbankens huvudkontor och riksdagens ekonomibyrå (se bankoutskottets utlåtande nr 28/1953, sid. 33 och 34) har fullmäktige den 2 december 1954 dessutom uppdragit åt herr Laurén att utreda även här avsedda fråga i vad den berör riksbanken.

I enlighet med av utredningsmannen framlagda förslag har fullmäktige den 10 februari 1955 hos riksgäldsfullmäktige anhållit om deras medverkan för en teknisk utredning angående möjligheterna att anordna gemensam värmecentral för riksbanks- och riksdagshusen.

Riksgäldsfullmäktige har sedermera meddelat att de vore beredda lämna den begärda medverkan för att åstadkomma den ifrågasatta utredningen, varefter uppdrag lämnats en teknisk byrå att närmare utreda frågan.

Med skrivelse till bankoutskottet den 24 mars 1955 har *fullmäktige i riksbanken* överlämnat dels de av utredningsmannen verkställda utredningarna, dels ock övriga till ärendet hörande handlingar och därvid för egen del tagit under övervägande de förslag och framställningar som i anledning av utredningarna avgivits.

Utredningsmannens skrivelser till fullmäktige liksom av berörda personalorganisationer i anledning härav avgivna yttranden ävensom protokoll fört vid muntliga förhandlingar med riksbankstjänstemännens förening torde få fogas som *bilagor (bilaga 1—5)* till detta utlåtande.

Lönenämnden för riksdagens verk har den 19 april 1955 på anmodan av utskottet avgivit utlåtande i ärendet.

I det följande återges till en början innehållet i fullmäktiges framställning.

Inrättande av bankexpeditörstjänster

Utredningsmannen har utgått från att hans uppdrag icke borde avse en generell omprövning av lönesättningen för vaktmästar- och biträdespersonalen med utgångspunkt från nuvarande arbetsuppgifter. Han hade fattat sitt uppdrag så, att detta i huvudsak borde begränsas till att undersöka och redovisa möjligheterna att i vidgad utsträckning använda personal från vaktmästar- och biträdeskategorierna för arbetsuppgifter, som nu utföras av tjänstemän i högre grader, samt att i samband därmed framlägga förslag till nyinrättande och lönegradsplacering av dylika tjänster ävensom till kompetenskrav, tjänstebenämningar och utbildningsverksamhet för här ifrågakvarande personal.

Utredningsmannen framhåller, att på grund av kassarörelsens och bösättningslåneverksamhetens starka ansvällning under senare år antalet tjänstemän, sysselsatta med dessa arbetsuppgifter, successivt ökat. I stor utsträckning hade man här använt kvalificerad personal ur bankkarriären. Utredningsmannen anser att kompetenskraven beträffande en stor del av personalen inom dessa verksamhetsgrenar kunde sänkas och inskränkas till att omfatta kunskaper om bankverksamheten i stort, god allmänbildning samt, i varje fall beträffande bösättningslåneverksamheten, viss kännedom om socialvård och sociallagstiftning.

Utredningsarbetet hade i första hand bedrivits såsom en inventering inom varje arbetsgrupp vid huvudkontoret av arbetsuppgifter, som kunna anses lämpliga att överföras till den nya personalkategorien. Beträffande de mindre avdelningskontoren syntes möjligheterna i detta avseende vara begränsade till kassörsgöromålen.

Utredningsmannen har övervägt, huruvida de tjänster, som tillskapas genom överflyttning av sagda arbetsuppgifter, borde inplaceras i de nuvarande personalkarriärerna eller om en helt ny karriär borde inrättas, till vilken personal ur vaktmästar- och biträdeskårerna ägde lika rätt att kvalificera sig. Utredningsmannen har funnit det sistnämnda alternativet vara avgjort att föredraga. Arbetsuppgifterna å de bankexpeditörstjänster, som föreslås nyinrättade, vore av ett annat slag och fordrade en annan utbildning än den som krävdes av vaktmästar- och biträdespersonalen.

I utredningen har vidare framlagts förslag rörande kompetenskrav för deltagande i utbildningskurs, avsedd för tillträde till den nya karriären, samt beträffande den teoretiska och praktiska utbildning, som bör ha genomgåts. — Som fordran för tillträde till utbildningskurs har uppställts en högsta ålder av 40 år, innehav av tjänst i lägst 11 lönegraden samt realexamen eller på annat sätt ådagalagda motsvarande kunskaper, framför allt i matematik, modersmålet, engelska och/eller tyska. Undantag från vissa av dessa fordringar har dock förutsatts kunna göras, särskilt under en övergångstid.

Utredningsmannen föreslår, att deltagare i expeditörskurs efter godkända slutprov placeras i lönegraden Ce 13 med tjänstebenämningen extra

ordinarie bankexpeditör. Efter tre års väl vitsordad tjänstgöring i nämnda lönegrad må enligt förslaget befordran ske till lönegraden Ce 15 (oförändrad tjänstebestämmelse). Efter i regel minst 3 år i 15 lönegraden skulle befordran kunna ske till ordinarie bankexpeditör i lönegraden Ca 17. Om gynnsamma erfarenheter av den föreslagna organisationen vinnas och det befinnes lämpligt utöka antalet bankexpeditörer kunde framdeles, enligt vad utredningsmannen framhållit, en utbyggnad av expeditörskarriären med ett mindre antal befordringstjänster som förste bankexpeditör i lönegraden Ca 19 övervägas.

Beträffande den närmare motiveringen till utredningsmannens förslag angående inrättande av och lönegradsplacering för expeditörstjänsterna torde få hänvisas till utredningen¹⁾. Detsamma gäller i fråga om fördelningen på olika arbetsuppgifter av de tjänster vid huvudkontoret och avdelningskontoren, som föreslås inrättade inom expeditörskarriären. Här må endast tilläggas att utredningsmannen förutsatt, att överföring till den nya karriären bör ske successivt och göras beroende av personalbehovet och utbildningsmöjligheterna.

R i k s b a n k s t j ä n s t e m ä n n e n s f ö r e n i n g har ansett att endast en utredning av riksbankens uppgifter på längre sikt kunde ge hållpunkter för bedömning av behovet av personal i olika grader. Föreningen, som befarar sysselsättningssvårigheter för personalen i bankkarriären om utredningsmannens förslag genomföres, finner att dessa förslag icke böra läggas till grund för organisatoriska förändringar förrän en dylik utredning skett.

Föreningen anser det otvivelaktigt, att de av utredningsmannen föreslagna expeditörstjänsterna måste ses som en utbyggnad av de nu befintliga högsta biträdestjänsterna. I konsekvens därmed borde befordringsgången bli: extra ordinarie kontorist (Ce 13) under tre år, extra kontorskrivare (Ce 15) under tre år, därefter bankexpeditör (Ca 17) och i vissa fall förste bankexpeditör (Ca 19).

Beträffande föreningens synpunkter på placeringen av bankexpeditörerna å olika arbetsgrupper vid huvudkontoret, respektive som kassörer vid avdelningskontor, hänvisas till föreningens skriftliga yttrande²⁾ samt, i vad avser avdelningskontoren, även till de muntliga förhandlingarna³⁾. I stort sett kan sägas, att föreningen lämnat förslagen beträffande huvudkontoret utan erinran. Däremot har föreningen förklarat sig av olika skäl vara starkt tveksam om lämpligheten av att överföra kassörsarbete vid avdelningskontor på expeditörspersonal.

Mot den föreslagna utbildningsverksamheten har föreningen i huvudsak icke haft något att invända. Däremot synes enligt föreningens uppfattning anledning icke föreligga att ställa andra kompetenskrav för deltagande i kursverksamheten än som enligt bankreglementet gälla för biträdestjänster. Vidare har föreningen rest invändningar mot utredningsmannens förslag att endast tjänsteman i lägst 11 lönegraden skulle få genomgå utbildning för bankexpeditörstjänst, varjämte föreningen understrukt att personal ur vaktmästarkarriären icke borde erhålla företräde att övergå till dylik tjänst.

1) Här tryckt som bilaga 1.

2) Här tryckt som bilaga 2.

3) Här tryckt som bilaga 4.

Civilförvaltningens personalförbund, riksbankssektionen, har givit uttryck åt sin tillfredsställelse med utredningens resultat¹⁾. Beträffande kompetenskraven för tillträde till bankexpeditörskarriären har sektionen ansett, att dessa borde utformas i överensstämmelse med vad kompetensutredningen föreslagit. Vidare borde övergångsvis möjligheterna till dispens utnyttjas såväl beträffande den föreslagna åldersgränsen som i fråga om minimitid i de olika lönegraderna inom den nya befordringsgången.

Fullmäktige finner det synnerligen angeläget att fortsätta på den redan förut inslagna vägen att överföra mera rutinemässiga arbetsuppgifter på lägre personal. Denna strävan sammanfaller för övrigt med vad som kan anses genomgående inom svensk statsförvaltning. I likhet med utredningsmannen anser fullmäktige att inrättande av en ny mellangradskarriär i riksbanken innebär den lämpligaste lösningen av problemet, sådant det nu föreligger. Genom att såsom villkor för inträde i den nya karriären uppställa krav på dels viss erfarenhet av arbetet i banken, förvärvat under en längre tids tjänstgöring därstädes, och dels med godkända betyg genomgången expeditörskurs torde goda förutsättningar föreligga för att tjänstemännen i den nya karriären skola kunna fylla sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Ur biträdes- och vaktmästarpersonalens synpunkt måste tillkomsten av den nya karriären medföra icke obetydligt förbättrade möjligheter att nå en högre löneställning. I detta sammanhang må understrykas — såsom även utredningsmannen förutsatt — att tjänstemän tillhörande vaktmästar- och biträdespersonal i princip bör vara jämställda då det gäller att vinna tillträde till bankexpeditörskurs samt att urvalet bör ske med hänsyn till lämplighet för uppgiften. Men även för bankpersonalen måste, såsom utredningsmannen framhållit, den ändrade personalorganisationen innebära en fördel ur befordringssynpunkt, åtminstone på längre sikt. Erfarenheten från andra statliga verk — post-, tele- och tullverken — som sedan lång tid tillbaka haft en motsvarande personalkategori, ger också stöd för uppfattningen om lämpligheten av den föreslagna anordningen. Fullmäktige vill följaktligen biträda utredningsmannens förslag om inrättande av expeditörstjänster. Jämväl förslaget om befordringsgång för ifrågavarande personal samt tjänsternas lönegradsplacering och benämning finner fullmäktige väl avvägt. Tills vidare bör i tjänsteförteckningen endast upptagas expeditörstjänster i lönegraden Ca 17. Med frågan om inrättande av förste expeditörstjänster i lönegraden Ca 19 bör följaktligen, såsom utredningsmannen förutsatt, tills vidare anstå.

Även vad angår antalet expeditörstjänster och deras placering på olika arbetsuppgifter i banken ansluter sig fullmäktige till utredningsmannens förslag. Såsom denne framhållit ger hittills vunna erfarenheter av anlitage av biträdespersonal för kassörsarbete vid avdelningskontor anledning förvänta att tjänstemän, som genomgått expeditörskurs, skall vara fullt skickade att på tillfredsställande sätt uppehålla kassörstjänst vid dylikt kontor.

Såsom förut nämnts har utredningsmannen uttalat, att de föreslagna nya tjänsterna icke kan inrättas på en gång utan först successivt i mån av behov. Fullmäktige delar denna uppfattning. Till en början kan man utgå från att endast extra ordinarie expeditörstjänster erfordras och först så småningom torde, på något undantag när, fråga uppkomma om tillsättande

1) Förbundets yttrande är här tryckt som bilaga 3.

av ordinarie expeditörstjänst (Ca 17). Praktiska skäl talar för att, såsom utredningsmannen föreslagit, delegerade för riksdagens verk erhåller be- myndigande att årligen på förslag av fullmäktige bestämma antalet sådana tjänster, liksom fallet är med antalet kammarskrivartjänster.

I stort sett delar fullmäktige utredningsmannens uppfattning angående de krav som bör gälla för inträde i expeditörskurs. Såsom omnämnts i protokollet från förhandlingarna med Riksbankstjänstemännens förening avser emellertid fullmäktige icke att uppställa fordran på innehav av tjänst i viss lägsta lönegrad.

Såsom utredningsmannen framhållit kan man icke påräkna några omedelbara kostnadsbesparingar genom tillkomsten av expeditörskarriären. Om organisationsändringen utfaller såsom fullmäktige förutsatt, kan man dock räkna med en ganska stor utgiftsminskning på längre sikt.

De nuvarande fyra tjänsterna som förste kontorskrivare kommer att bli överflödiga efter tillkomsten av expeditörskarriären. I likhet med utredningsmannen anser emellertid fullmäktige att dessa tjänster tills vidare under en övergångstid bör bibehållas såsom befodrings- och sluttjänster för befattningshavare inom biträdeskarriären. De bör dock utnyttjas endast när det gäller sådana biträden, vilka till följd av ålder icke kan eller bör genomgå expeditörskurs eller vilka fullgör specialarbete, kvalitativt fullt jämförligt med det som kommer att åvila bankexpeditörerna.

Tjänster inom vaktmästarkåren

U t r e d n i n g s m a n n e n. Under hänvisning till den ökning av arbetet inom mynträknningen vid huvudkontoret, som inträtt under de senaste åren, har utredningsmannen ansett sig böra föreslå höjning av en av de bankvaktmästartjänster, som är placerade på denna tjänstedetalj, från lönegraden Ca 11 till Ca 13 (förste bankvaktmästare). Arbetsbelastningen för mynträkningsföreståndaren har numera, framhåller utredningsmannen, blivit så stor, att det måste anses befogat att han vid sin sida får en befattningshavare i förmansställning i förhållande till den övriga å mynträkningsdetaljen tjänstgörande personalen.

Vidare har utredningsmannen föreslagit, att å intendenturkontoret inrättas en ny tjänst, närmast avsedd för vaktmästarkarriären, i lönegraden Ca 18 med tjänstebenenämningen förrådsmästare. Innehavaren av tjänsten skulle från intendenten avlasta vissa mera rutinmässiga arbetsuppgifter, bl. a. genom att biträda denne med att kontrollera leveranser, övervaka och leda mindre reparationsarbeten inom huvudkontorets fastighet, svara för underhåll och skötsel av kontorsmaskiner och andra inventarier etc. I stället skulle den tjänst inom bankkarriären — för närvarande en kammarskrivartjänst — som nu är placerad på ifrågavarande arbetsgrupp, kunna avvaras.

Utredningsmannen har därjämte föreslagit att tjänsten som förste chaufför i lönegraden Ca 14 skall utbytas mot en tjänst som transportförman i lönegraden Ca 16. Som motiv härför anför utredningsmannen att förste chaufförens arbetsuppgifter under de senaste åren ökat icke oväsentligt bland annat genom att huvudkontorets bilar numera har att utföra regelbundna transporter dels till och från pappersbruket och sedelförstöringskontoret i Tumba dels mellan huvudkontoret och avdelningskontoren och även transporter för sedeltryckeriets räkning. Till följd härav och den under senare tid ökade användningen även av huvudkontorets personbilar

hade också den personal ur vaktmästarkåren, som avdelats för chaufförsuppgifter, ökat. Förste chauffören ansvarade för vården av bankens bilar ombesörjde och övervakade reparationsarbeten å dessa samt organiserade och samordnade de olika transportererna. Utredningsmannen finner att förste chaufförens arbetsuppgifter närmast kan jämföras med dem som åvilar transportförman vid postverket i lönegraden Ca 15. Med hänsyn till de stora värden, som transportererna i riksbanken i regel omfattar, har det dock svnts utredningsmannen motiverat, att ifrågavarande tjänst placeras i 16 lönegraden.

Utredningsmannen har slutligen föreslagit indragning av tjänsten som chaufför i lönegraden Ca 12 vid inträffad vakans, under åberopande av att det vid anställande av aspiranter till bankvaktmästartjänster numera tillses att ett tillräckligt antal av dem har kompetens som bilförare, att det därför icke föreligger svårigheter att få chaufförsbehovet täckt från denna personalgrupp samt att det med hänsyn härtill icke längre torde vara befogat att ha en separat chaufförstjänst utanför den egentliga bankvaktmästarkarriären.

Jämlikt sina direktiv har utredningsmannen även haft att pröva frågan om ändrade tjänstebenenämningar inom vaktmästarkåren. Under utredningsarbetets gång har av Civiltförvaltningens personalförbund, riksbankssektionen, framlagts vissa förslag i detta avseende, i huvudsak överensstämmande med dem som framfördes i april 1953 vid förhandlingar mellan riksbanken och förbundet i anledning av det betänkande, som avgivits av 1952 års tjänsteförteckningskommitté för riksdagens verk (jfr bankoutskottets utlåtande nr 28/1953). Utredningsmannen har emellertid icke funnit sig böra föreslå några ändringar i de nuvarande tjänstebenenämningarna (frånsett benämningen å tjänsten som förste chaufför; se ovan).

I syfte att möjliggöra större likformighet i befordringsgången för olika personalkategorier i riksbanken föreslår utredningsmannen att delegerade för riksdagens verk erhåller bemyndigande att årligen på förslag av fullmäktige fastställa antalet bankvaktmästartjänster i lönegraden Ca 11. Därvid bör man utgå från att dylik tjänst normalt bör kunna beredas tjänsteman tillhörande vaktpersonalen vid huvudkontoret efter cirka 7 års tjänstgöring i riksbanken.

Civiltförvaltningens personalförbund, riksbankssektionen, har anslutit sig till utredningsmannens förslag om inrättande av en förrådsmästartjänst i lönegraden Ca 18 och om utbyte av tjänsten som förste chaufför mot en transportförmanstjänst i Ca 16. Den föreslagna nya tjänsten som förste bankvaktmästare i Ca 13 å mynträkningsdetaljen anser sektionen böra placeras i lönegraden Ca 16. Sektionen hemställer därjämte, att chaufförstjänsten i Ca 12 skall kvarstå i tjänste- och personalförteckningarna för riksbanken och vid inträffad vakans få återbesättas i vanlig ordning.

Fullmäktige. Visserligen prövades frågan om vaktmästarpersonalens löneställning av riksdagen så sent som år 1953. Fullmäktige delar emellertid utredningsmannens uppfattning, att det sedan dess inträtt sådan ökning av arbetsuppgifterna inom mynträkningsdetaljen, att det måste anses organisatoriskt lämpligt att där inrättas en tjänst som förste bankvaktmästare i lönegraden Ca 13, vars innehavare närmast under föreståndaren för detaljen har att svara för arbetets behöriga gång därstädes. Även förslaget angående utbyte av förste chaufförstjänsten mot en transportförmanstjänst

i lönegraden Ca 16 finner fullmäktige fullt motiverat. Riksbanken har en relativt dyrbar bilpark, och skötseln av densamma jämte ordnandet av transporter av sedlar och andra värden på fullt betryggande sätt ställer stora anspråk på transportledarens organisationsförmåga och personliga duglighet. Vid placering i 16 lönegraden skulle transportförmanen få samma löneställning som biträdande övervakmästaren, ett förhållande som synes riktigt vid en jämförelse mellan de nuvarande arbetsuppgifterna å de båda tjänsterna. Fullmäktige torde erhålla bemyndigande att konstituera den nuvarande innehavaren av förste chaufförstjänsten å den nya transportförmanstjänsten utan ansökningsförfarande.

Fullmäktige vill ansluta sig till förslaget om inrättande av en förråds-mästartjänst i lönegraden Ca 18 samt till förslaget om bemyndigande för delegerade för riksdagens verk att årligen fastställa antalet bankvakmästartjänster i lönegraden Ca 11. Den föreslagna tiden av cirka 7 år för erhållande av ordinarie bankvakmästartjänst i sistnämnda lönegrad synes skäligen och överensstämmer med den tid som krävs för erhållande av förste ordinarie tjänst inom biträdeskarriären (Ca 8) och inom bankkarriären (Ca 21).

Däremot har fullmäktige icke funnit tillräcklig anledning att nu föreslå indragning vid inträffande vakans av tjänsten som chaufför i lönegraden Ca 12. Denna tjänst tillkom jämlikt beslut av 1953 års riksdag och innehavaren är endast omkring 45 år gammal. Skulle det vid eventuell vakans å tjänsten befinnas lämpligt att icke återbesätta densamma, äger fullmäktige befogenhet till en dylik åtgärd utan särskilt beslut av riksdagen.

I övrigt har utredningsmannens förslag och det yttrande, som avgivits av Civilförvaltningens personalförbund, riksbankssektionen, icke föranlett något uttalande från fullmäktiges sida.

Maskin-, eldar- och reparatörspersonal

Den för riksbanken gällande personalförteckningen upptar följande tjänster för ifrågavarande personal, nämligen

	lönegrad
1 maskinmästare	Ca 17
1 maskinist	Ca 14
2 eldare	Ca 11

Före den 1 januari 1944 var de båda förstnämnda tjänsterna — ehuru med andra benämningar — placerade i motsvarigheten till lönegraden Ca 19, respektive Ca 15.

Den nuvarande maskinmästaren, som avgår med pension den 1 juli 1955, tillhör personligen lönegraden Ca 19, medan maskinisten personligen kvarstår i lönegraden Ca 15. En av eldarna avgår med pension den 1 april 1955.

Utredningsmannen har under återopande av utförlig motivering föreslagit,

att maskinmästartjänsten höjes till lönegraden Ca 18,

att maskinisttjänsten i Ca 14 indrages, därvid nuvarande befattningshavaren — personligen i Ca 15 — föres å övergångsstat,

att en ny befattning som reparatör i lönegraden Ca 12 inrättas, samt

att en av eldartjänsterna i Ca 11 indrages.

Utredningsmannen har emellertid uttalat att, därest utredningen om gemensam värmecentral för riksbanks- och riksdagshusen av fullmäktige godtages, det kunde vara lämpligt att icke för närvarande besätta maskinmästar- och reparatörstjänsterna med ordinarie innehavare utan att tills vidare meddela vikariatslöneförordnanden å dessa tjänster.

Civilförvaltningens personalförbund, riksbankssektionen, har i sitt yttrande meddelat, att från sektionens sida intet finns att erinra mot de i utredningen gjorda förslagen.

Fullmäktige. Såsom förut nämnts har den ifrågasatta utredningen angående gemensam värmecentral för riksbanks- och riksdagshusen igångsatts. Innan denna utredning slutförts och ståndpunkt tagits till densamma är det icke möjligt bedöma behovet av personal, tillhörande ifrågavarande kategori, eller löneställning för denna personal. Fullmäktige avser att återkomma till spörsmålet, när förutsättning härför föreligger.

Efter avgång av nuvarande maskinmästaren torde maskinmästartjänsten tills vidare böra uppehållas mot vikariatslön i lönegraden Ca 17. Skulle detta förordnande komma att tilldelas den nuvarande maskinisten synes den tills vidare erforderliga personalförstärkningen kunna vinnas genom att anställa en reparatör antingen med vikariatslön i 12 lönegraden, såsom utredningsmannen ifrågasatt, eller som extra tjänsteman i samma lönegrad. — Den från och med den 1 april 1955 lediga eldartjänsten kommer att sättas vakant.

Kamrerstjänster vid avdelningskontoren i Luleå och Östersund

Luleå. Kamrerstjänsten vid kontoret i Luleå är placerad i lönegraden Ca 27. Den närmast lägre å stat upptagna tjänsten vid kontoret är hänförd till lönegraden Ca 23 (förste kammarskrivare), men dess innehavare är personligen extra ordinarie tjänsteman (bankkamrerare) i lönegraden Ca 25.

Kontoret i Luleå har, sedan riksbanken övertagit förvaltningen från och med den 1 juli 1948 av egnahems- m. fl. lån samt från och med den 1 juli 1954 även av stödlånen till jordbrukare, i fråga om utlåningsverksamheten kommit att bli det kanske mest arbetstyngda av alla riksbankens avdelningskontor, däri inbegripet även avdelningskontoren i Göteborg och Malmö. Detta gäller oavsett om man jämför antalet lån eller gör jämförelsen efter en avvägning beträffande de arbetsinsatser som krävs i fråga om de olika låneformerna.

Redan dessa omständigheter motiverar att vid kontoret i Luleå finnes kamrerstjänster i samma löneställning som vid kontoren i Göteborg och Malmö, nämligen i lönegraderna Ca 29 och Ca 25. (Vid varadera av kontoren i Göteborg och Malmö finnes två kamrerstjänster i sistnämnda lönegrad, varav den ena avses för kassavård.) Därtill kommer önskvärdheten att undvika täta ombyten av tjänstemännen i ledande ställning vid kontoret.

Fullmäktige vill därför föreslå höjning av den nuvarande kamrerstjänsten vid kontoret från lönegraden Ca 27 till Ca 29 och inrättande av en ny kamrerstjänst därstädes i lönegraden Ca 25. Med hänsyn till arbetsbelastningen vid kontoret bör den förste kammarskrivartjänst, som nu är placerad vid kontoret, tills vidare bibehållas.

Östersund. I sin skrivelse till bankoutskottet den 3 november 1952 rörande riksbankens organisation efter utgången av år 1952 m. m. uttalade fullmäktige, i anledning av vad som förekommit vid förhandlingar mellan representanter för riksbanken och Riksbankstjänstemännens förening, att fullmäktige icke hade något att invända mot en höjning av kamrerstjänsten vid avdelningskontoret i Östersund från lönegraden Ca 25 till Ca 27. Mot detta uttalande gjordes ingen erinran av lönenämnden för riksdagens verk, bankoutskottet eller riksdagen.

Sedan verksamheten vid kontoret i Sundsvall numera upphört, skulle av samtliga avdelningskontor i Norrland endast kontoret i Östersund bibehålla kamrerstjänst i lönegraden Ca 25, därest tjänsten icke nu upplifyttades. Vad angår låneverksamheten kan östersundskontoret fullt jämföras med vissa andra avdelningskontor, där kamrerstjänsten är placerad i lönegraden Ca 27. Højningen är också motiverad av önskvärdheten att på kamrerstjänsten kunna behålla duglig tjänsteman längre tid än vad fallet skulle vara, om tjänsten fortfarande vore placerad i lönegraden Ca 25.

Resultatet av de föreslagna personaländringarna beträffande de båda kontoren skulle bli att antalet bankkamrerstjänster i lönegraden Ca 29 ökas med en.

I detta sammanhang må nämnas, att det vid huvudkontoret finns en tjänst som bankkamrerare i lönegraden Ca 27, vilken måste betraktas som övertalig. Här åsyftas en tjänst å utlåningsexpeditionen, vilken blivit överflödig på grund av den minskning av låneverksamheten, som blivit en följd av att avbetalningslån icke vidare beviljas vid huvudkontoret. Som emellertid här avsedda tjänst är tillsatt med ordinarie innehavare och någon transport med hänsyn till åldersförhållandena icke kan ifrågakomma, har fullmäktige icke nu velat föreslå indragning av tjänsten. Vid inträffande vakans kommer den dock att vakanssättas, såvitt ej ändrade förhållanden motiverar att tjänsten bibehålles.

Vid bifall till vad ovan föreslagits bör i tjänsteförteckningen för riksbanken införas efter biträdande övervaktmästare:

Transportförman	lönegrad Ca 16
Bankexpeditör	» » 17
samt efter förste kontorsskrivare:	
Förrådsmästare	» » 18
Tjänsten som förste chaufför utgår.	

I personalförteckningen för riksbanken bör genomföras följande ändringar och tillägg:

10 Bankkamrerare	lönegrad Ca 29
4 Förste kontorsskrivare	lönegrad Ca 18 ¹⁾
1 Förrådsmästare	» » 18
1 Bankexpeditör ²⁾	» » 17
1 Maskinmästare	» » 17 ¹⁾³⁾
1 Bitr. övervaktmästare	» » 16 ¹⁾
1 Transportförman	» » 16
6 Kontorsskrivare	» » 15 ¹⁾
1 Maskinist	» » 14 ¹⁾³⁾
9 Förste bankvaktmästare	» » 13
Bankvaktmästare ²⁾	» » 11.

De föreslagna ändringarna i tjänste- och personalförteckningarna torde lämpligen böra träda i tillämpning från och med den 1 januari 1956.

¹⁾ Lika med enl. gällande personalförteckning.

²⁾ Antalet bestämmas årligen av delegerade för riksdagens verk.

³⁾ Se härom sid. 7 f.

Såsom av det föregående framgår avser fullmäktige att föreslå slopande av de nuvarande formella kompetenskraven i § 30 punkten 2:o) bankoreglementet och att medge dispens från dessa krav när det gäller tillträde till expeditörskarriären. Med förslag till ändrad avfattning av nyssnämnda författningsrum synes emellertid lämpligen böra anstå till dess att principiell ståndpunkt inom den övriga statsförvaltningen tagits till kompetensutredningens betänkande.

Fullmäktiges hemställan

Fullmäktige hemställer under hänvisning till vad i skrivelsen anförts, att bankoutskottet ville föreslå riksdagen att, med tillämpning från och med den 1 januari 1956,

dels godkänna att inom riksbanken inrättas en ny tjänstegrad för bankexpeditörer i lönegraden Ca 17 samt bemyndiga delegerade för riksdagens verk att årligen bestämma antalet sådana tjänster,

dels besluta att inom riksbanken

- a) inrättas en förrådsmästartjänst i lönegraden Ca 18,
- b) antalet förste bankvaktmästare i lönegraden Ca 13 ökas från 8 till 9,
- c) tjänsten som förste chaufför i lönegraden Ca 14 utbytes mot en tjänst som transportförman i lönegraden Ca 16, därvid fullmäktige bemyndigas att å sistnämnda tjänst utan ansökningsförfarande konstituera den nuvarande förste chauffören, samt
- d) antalet tjänster som bankkamrerare i lönegraden Ca 29 ökas från 9 till 10,

dels uppdraga åt delegerade för riksdagens verk att vidtaga av ovan angivna förslag föranledda ändringar i tjänste- och personalförteckningarna för riksbanken,

dels ock bemyndiga delegerade för riksdagens verk att årligen fastställa antalet tjänster som bankvaktmästare i lönegraden Ca 11.

I sitt yttrande över fullmäktiges framställning anför lönenämnden för riksdagens verk följande:

Inrättande av bankexpeditörstjänster. Av handlingarna i ärendet inhämtas, att inom riksbanken verkställts en utredning beträffande möjligheterna att i vidgad utsträckning använda personal från vaktmästar- och biträdeskategorierna för arbetsuppgifter, som nu utföras av tjänstemän i högre grader. Utredningen har även innefattat frågor om kompetenskrav, utbildning, tjänstebenämningar och lönegradsplacering för sådan personal, som överförts eller komme att överföras till mera kvalificerat arbete. I anslutning till utredningens resultat framlägga fullmäktige förslag om inrättande av en ny personalkarriär — bankexpeditörskarriären — till vilken personal ur vaktmästar- och biträdeskårerna skall äga lika rätt att kvalificera sig. Efter viss utbildning böra i första hand nitton befattningshavare inplaceras i den nya karriären; det gäller företrädesvis arbetsuppgifter inom om bosättningslåneverksamheten samt såsom kassörer vid avdelningskontoren. Deltagare i expeditörskurs skall efter godkänd utbildning placeras i lönegraden Ce 13 med tjänstebenämning e. o. bankexpeditör. Efter

tre års väl vitsordad tjänstgöring i nämnda lönegrad må enligt förslaget befordran ske till lönegraden Ce 15 (oförändrad tjänstebenämning). Efter i regel ytterligare minst tre år skall befordran ske till ordinarie bankexpeditör i lönegrad Ca 17.

Lönenämnden finner förslaget vara i stort sett lämpligt avvägt. Som fordran för tillträde till utbildningskursen har utredningen uppställt bl. a. innehav av tjänst i lägst 11 lönegraden. Fullmäktige ha emellertid förklarat sig icke komma att uppställa något krav på innehav av tjänst i viss lägsta lönegrad. Lönenämnden ansluter sig härtill och vill i samband härmed i likhet med fullmäktige understryka, att tjänstemän tillhörande vaktmästar- och biträdespersonalen böra få konkurrera på lika villkor då det gäller tillträde till bankexpeditörskurs samt att urvalet bör ske med hänsyn till lämplighet för uppgiften. Sistnämnda synpunkt talar enligt lönenämndens mening också för att rekryteringen till bankexpeditörskarriären icke bör förbehållas riksbankens egen personal, utan att denna karriär i princip bör stå öppen även för utomstående. Den teoretiska underbyggnaden bör enligt förslaget vara realexamen eller på annat sätt ådagalagda motsvarande kunskaper, framför allt i vissa angivna ämnen dock med möjligheter till dispens i särskilda fall. Lönenämnden får peka på att dessa krav avvika från dem som enligt bankreglementet gälla för biträdestjänster. I betraktande av vad fullmäktige framhållit om att de avse att föreslå slopande av de nuvarande formella kompetenskraven i bankreglementet och att medge dispens från dessa krav för tillträde till expeditörskarriären, torde emellertid anledning till erinran icke föreligga. Förslagen om befordringgång till ordinarie bankexpeditör samt om tjänsternas lönegradsplacering och benämningar kan lönenämnden biträda, dock med den erinran att tiden för befordran till lönegraden Ce 15 — i likhet med till Ca 17 — bör vara *minst* tre år. Vad framställningen i övrigt innehåller i nu berörd del föranleder icke särskilt uttalande från lönenämndens sida.

Tjänster inom vaktmästarkåren. Lönenämnden har intet att erinra mot inrättande av en förste bankvaktmästartjänst på mynträkningsdetaljen. Nämnden anser sig likaså kunna tillstyrka att tjänsten såsom förste chaufför i Ca 14 uppflyttas till Ca 16 med benämningen transportförman. Däremot torde vid jämförelse med liknande tjänster på andra håll inom statsförvaltningen skäl icke föreligga att hänföra den till nyinrättande föreslagna tjänsten såsom förrådsmästare på intendenturkontoret till högre lönegrad än Ca 17.

Fullmäktige ha hemställt, att delegerade för riksdagens verk måtte erhålla bemyndigande att årligen på förslag av fullmäktige fastställa antalet bankvaktmästartjänster i Ca 11. Man borde därvid utgå från att dylik tjänst normalt borde beredas tjänsteman tillhörande vaktpersonalen vid huvudkontoret efter cirka sju års tjänstgöring i banken. Lönenämnden vill för sin del ifrågasätta, om det icke vore en ändamålsenligare anordning att fullmäktige erhöle medgivande att fastställa antalet ifrågavarande tjänster.

Maskin-, eldar- och reparatörspersonal. Enligt lönenämndens mening bör frågan om ändrad löneställning för här avsedd personal vila tills vidare i avvaktan på resultatet av den utredning, som igångsatts rörande möjligheterna att anordna en gemensam värmecentral för riksbanks- och riksdagshusen. Lönenämnden ansluter sig till den av fullmäktige föreslagna provisoriska lösningen.

*Kamrers*tjänster vid avdelningskontoren i Luleå och Östersund.* Förslagen tillstyrkas av lönenämnden. — — — —

Av lönenämndens yttrande framgår vidare att ledamöterna *Garén* och *Hüglow* ha ansett, att lönenämnden bort tillstyrka den av fullmäktige föreslagna lönegradsplaceringen i Ca 18 för den nya tjänsten såsom förråds-mästare på intendenturkontoret. Ledamoten *Garén* har vidare ansett, att nämnden bort med hänsyn till att fullmäktige icke uttalat sig för en placering av bankexpeditörstjänsterna förorda tjänstebenämningarna e. o. kontorist (Ce 13) samt e. o. kontorsskrivare (Ce 15) — i anslutning till befintliga biträdestjänster inom dessa lönegrader.

Utskottet. De nu gällande tjänste- och personalförteckningarna för riksbanken grundar sig i fråga om bank- och biträdespersonalen på beslut av 1952 års riksdag (se bankoutskottets utlåtande nr 35/1952) samt beträffande vaktpersonalen på beslut av 1953 års riksdag (se bankoutskottets utlåtande nr 28/1953). Den utredning, som låg till grund för ovanberörda beslut av 1952 års riksdag, hade icke till behandling upptagit några organisatoriska problem sammanhängande med vaktpersonalens arbetsuppgifter. Denna fråga var ej heller föremål för övervägande av den kommitté som framlade förslag rörande vaktpersonalens löneställning (se ovannämnda utlåtande nr 28/1953). Den utredning, som ligger till grund för fullmäktiges förevarande framställning, har icke avsett en generell omprövning av lönesättningen för vaktmästar- och biträdespersonalen med utgångspunkt från nuvarande arbetsuppgifter utan främst gällt en prövning av möjligheterna att använda personal från denna kategori för vissa uppgifter som nu utföres av tjänstemän i högre grader. Fullmäktiges förslag innebär bl. a. inrättande av en ny personalkarriär — bankexpeditörskarriären — till vilken personal ur vaktmästar- och biträdeskårerna skall äga lika rätt att kvalificera sig. Befattningshavare i den nya karriären kommer att tilldelas arbetsuppgifter företrädesvis inom bosättningslåneverksamheten samt såsom kassörer vid avdelningskontoren. Deltagare i expeditörskurs skall efter godkänd utbildning placeras i lönegraden Ce 13 med tjänstebenämningen e. o. bankexpeditör. Efter tre års väl vitsordad tjänstgöring i nämnda lönegrad må enligt förslaget befordran ske till lönegraden Ce 15 och efter i regel ytterligare minst tre år skall befordran kunna ske till ordinarie bankexpeditör i lönegrad Ca 17.

I likhet med lönenämnden finner utskottet berörda förslag vara väl avvägt och tillstyrker sålunda bifall till detsamma. Strävan att överföra mera rutinmässiga arbetsuppgifter på lägre personal sammanfaller med vad som kan anses genomgående inom svensk statsförvaltning, och erfarenheterna från andra statliga verk ger stöd för uppfattningen om lämpligheten av den föreslagna anordningen.

Vad beträffar inrättande av vissa nya tjänster inom vaktmästarkåren har utskottet ingen erinran mot fullmäktiges förslag i denna del dock med det undantaget att den till nyinrättande föreslagna tjänsten såsom förråds-

mästare på intendenturkontoret i överensstämmelse med vad lönenämnden förordat synes böra placeras i lönegraden Ca 17 med hänsyn till lönegrads-placeringen av liknande tjänster på andra håll inom statsförvaltningen.

Utskottet har vidare icke någon erinran mot vad fullmäktige anfört och föreslagit beträffande maskin-, eldar- och reparatörspersonal samt beträffande kamrerstjänsterna vid avdelningskontoren i Luleå och Östersund. Utskottet tillstyrker alltså fullmäktiges förslag även i denna del.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förevarande framställning, må, med tillämpning från och med den 1 januari 1956,

1) godkänna att inom riksbanken inrättas en ny tjänstegrad för bankexpeditörer i lönegraden Ca 17 samt bemyndiga delegerade för riksdagens verk att årligen bestämma antalet sådana tjänster,

2) besluta att inom riksbanken

a) inrättas en förrådsmästartjänst i lönegraden Ca 17,

b) antalet förste bankvaktmästare i lönegraden Ca 13 ökas från 8 till 9,

c) tjänsten som förste chaufför i lönegraden Ca 14 utbytes mot en tjänst som transportförman i lönegraden Ca 16, därvid fullmäktige bemyndigas att å sistnämnda tjänst utan ansökningsförfarande konstituera den nuvarande förste chauffören, samt

d) antalet tjänster som bankkamrerare i lönegraden Ca 29 ökas från 9 till 10,

3) uppdraga åt delegerade för riksdagens verk att vidtaga av ovan angivna förslag föranledda ändringar i tjänste- och personalförteckningarna för riksbanken,

4) bemyndiga delegerade för riksdagens verk att årligen fastställa antalet tjänster som bankvaktmästare i lönegraden Ca 11.

Stockholm den 28 april 1955

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Fahlander, Boo, Wehtje, Kronstrand, Strandler, Eliasson och Björnberg;

från andra kammaren: herrar Severin i Stockholm, Nilsson i Landskrona, Sköldin, Gavelin, Persson i Norrby, Carlsson i Tibro och Löfgren*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Bilaga 1

Till Herrar Fullmäktige i Sveriges Riksbank

Genom beslut av bankofullmäktige den 10 juni 1954 erhöll jag i uppdrag att verkställa en utredning rörande vaktmästar- och biträdespersonalens arbetsuppgifter.

Sedermera har direktionen den 2 juli 1954 förordnat bankokommissarien Helge Borggren och bankkamreraren Tage Odin samt — såsom sekreterare — 1:ste kammarskrivaren Hans Omne att biträda med utredningen.

De riktlinjer för utredningsarbetet, som bankofullmäktige anbefallt, finnas uppdragna i en av riksbankschefen Lemne vid fullmäktiges sammanträde den 4 februari 1954 föredragen promemoria rörande vissa personal- och organisationsfrågor.

Med anledning av utredningsuppdraget ha överläggningar ägt rum med representanter för Riksbankstjänstemännens förening samt Civilförvaltningens personalförbund, riksbankssektionen.

1. Allmänna synpunkter

Utöver de riktlinjer och den målsättning för mitt utredningsuppdrag samt de allmänna synpunkter, som ovan nämnda promemoria redovisa, önskar jag i korthet beröra några principiella spørsmål.

Bank- och biträdespersonalens löneställning har relativt nyligen behandlats i riksbankschefen Lennes utredning angående riksbankens organisation m. m. Vaktmästarpersonalens löneställning har behandlats av 1952 års tjänsteförteckningskommitté för riksdagens verk. Dessa utredningar ha resulterat i att riksdagen fastställt nya tjänste- och personalförteckningar att gälla från och med den 1 januari 1953 för bank- och biträdespersonalen och från och med den 1 juli 1953 för vaktmästarpersonalen. Med hänsyn härtill samt till de för mitt utredningsuppdrag givna direktiven har jag utgått ifrån, att mitt uppdrag bör omfatta någon generell omprövning av lönesättningen för vaktmästar- och biträdespersonalen med utgångspunkt från nuvarande arbetsuppgifter. Jag har fattat mitt uppdrag så, att detta i huvudsak bör begränsas till att undersöka och redovisa möjligheterna att i vidgad utsträckning använda personal från vaktmästar- och biträdeskategorierna för arbetsuppgifter, som nu utföras av tjänstemän i högre grader, samt till att i samband härmed framlägga förslag till nyinrättande och lönegradsplacering av dylika tjänster, ävensom förslag till kompetenskrav, tjänstebenenämningar och utbildningsverksamhet för här ifrågakvarande personal, vari inbegripes även den personal ur vaktmästarkåren, som redan överförs till mera kvalificerat arbete. Utredningen har även omfattat frågan om eventuella ändringar av tjänstebenenämningar för nuvarande tjänster inom vaktmästarkarriären.

Från såväl vaktmästar- som biträdespersonalens sida har framförts önskemål om en förbättring av de nuvarande befordringsmöjligheterna bland annat genom tillskapandet av nya tjänster med kvalificerade arbetsuppgifter. I detta sammanhang önskar jag erinra om att 1952 års tjänsteförteckningskommitté för riksdagens verk i sitt betänkande framhållit med avseende på vaktmästarpersonalens befordringsmöjligheter, att

»dessa möjligheter äro vida större i riksbanken och riksgäldskontoret än i de centrala ämbetsverken, där det endast i undantagsfall förekommer mer än en befordringstjänst för vaktmästarpersonalen».

I sitt den 15 april 1953 avgivna yttrande över nyssnämnda kommittébetänkande i vad detsamma berörde riksbanken anförde fullmäktige bl. a.

»såvitt fullmäktige kunnat finna, innebär kommitténs förslag en lämplig och skäligen avvägning av frågan om löneställningen för riksbankens vaktpersonal. — — — Även i frågan om befordringstjänsterna och deras löneställning vilja fullmäktige biträda kommitténs förslag. På sätt riksbankens representanter vid förhandlingarna framhållit, äro fullmäktige emellertid beredda att överväga möjligheterna att förbättra befordringsutsikterna för vaktmästarpersonalen genom att tillföra denna personal nya kvalificerade arbetsuppgifter».

Önskemålet att skapa dylika förbättrade befordringsmöjligheter även för biträdespersonalen underströks i riksbankschefens promemoria av den 4 februari 1954. Även om de nuvarande befordringsmöjligheterna för här berörda personalgrupper icke kunna anses alltför ogynnsamma — detta gäller framför allt biträdespersonalen —, är jag emellertid angelägen att framhålla, att nyssnämnda önskemål från personalens sida sammanfaller med riksbankens intresse av och strävan efter att *dels* rationalisera arbetet i den meningen, att kravet på personalens kompetens bättre än vad nu är fallet anpassas efter arbetets art, samt *dels* åstadkomma så goda befordringsmöjligheter för alla personalkategorier i banken, att förutsättningar skapas för ett lämpligt rekryteringsurval. En anställningssökande fäster givetvis stort avseende vid möjligheterna till framtida befordran. Även för den s. k. bankpersonalen torde en överflyttning av vissa arbetsuppgifter till personal med lägre kompetens på längre sikt medföra fördelar. Härigenom skulle antalet tjänstemän i de lägsta graderna inom bankkarriären kunna minskas och bringas i bättre relation, än vad nu är fallet, till antalet högre »befordringstjänster», och en avsevärt förbättrad befordringsgång skapas. Det torde vara ett önskemål, att rekryteringen till bankkarriären omfattar endast så många tjänstemän, att flertalet normalt kan påräkna befordran till högre tjänster.

Uppgift över antalet tjänster, som f. n. finnas för vaktmästar- och biträdespersonalen, bifogas (Bil. 1)¹⁾.

På grund av kassarörelsens och bosättningslåneverksamhetens starka ansvällning under senare år har antalet tjänstemän, sysselsatta med dessa arbetsuppgifter, successivt ökat. I stor utsträckning har man här använt kvalificerad personal ur bankkarriären. Otivelaktigt torde kompetenskraven beträffande en stor del av personalen inom nämnda verksamhetsgrenar kunna sänkas och inskränkas till att omfatta kunskaper om bankverksamheten i stort, god allmänbildning samt — i varje fall beträffande bosättningslåneverksamheten — viss kännedom om socialvård och sociallagstiftning. Jag har i utredningen tagit sikte på framför allt nämnda arbetsuppgifter såsom lämpade för utbildad personal ur vaktmästar- och biträdeskårerna. Sådan personal har redan anlåtats i viss utsträckning dels vid huvudkontoret för indrivning av och utredningar beträffande bosättningslån, dels vid några av de mindre avdelningskontoren för kassörsgörsmål. Försöken i denna riktning ha utfallit synnerligen väl.

Utredningsarbetet har i första hand bedrivits såsom en inventering inom varje arbetsgrupp vid huvudkontoret av arbetsuppgifter, som kunna anses lämpliga att överföra till kompetent personal ur vaktmästar- och biträdeskategorierna. Beträffande de mindre avdelningskontoren torde möjlighe-

¹⁾ Här tryckt som bilaga 1 A.

terna att överföra dylika arbetsuppgifter från bankpersonalen vara begränsade till kassörsgöromålen framst av den anledningen, att det oundgängliga behovet av en viss reserv av personal ur bankkarriären att tillgå vid semestrar och annan bortovaro här icke medger någon större förändring av den nuvarande personaluppsättningen. Vid de större avdelningskontoren, främst Göteborg och Malmö, torde otvivelaktigt bättre förutsättningar finnas för en överföring av arbetsuppgifter till personal med lägre kompetens, men jag finner det lämpligt att avvakta resultatet av de erfarenheter, som i framgåvarande avseende kunna vinnas på andra håll inom banken, innan några organisatoriska förändringar av ovan antytt slag vidtagas vid dessa kontor.

Under utredningsarbetets gång har fråga uppkommit, huruvida de tjänster, som tillskapas genom en överflyttning av sagda arbetsuppgifter, skola inplaceras i de nuvarande personalkarriärerna, eller om en helt ny karriär bör inrättas, till vilken personal ur vaktmästar- och biträdeskårerna äger lika rätt att kvalificera sig. Jag finner det sistnämnda alternativet avgjort vara att föredraga. Arbetsuppgifterna å de tjänster, som här komma att föreslås nyinrättade, äro av ett annat slag och tordra annan utbildning än den, som kräves av vaktmästar- och biträdespersonalen. Organisatoriskt faller det sig också naturligt att häntöra dessa nya tjänster till en särskild personalgrupp, en mellangradskarriär. Det bör anmärkas, att behovet av personal, som sysselsättes med vad man i traditionell mening kan kalla vaktmästar- och biträdesarbete, icke kommer att minska genom den här föreslagna överflyttningen av arbetsuppgifter.

Jag vill sålunda förorda, att man inrättar en helt ny personalkategori efter i huvudsak samma linje som inom post-, tele- och tullverken, där man sedan länge har en från övriga karriärer helt skild personalkategori, expeditörer respektive tullkontorister, med arbetsuppgifter, vilka i stort sett torde vara jämlörbara med dem, som skulle komma att åvila de av mig föreslagna nya tjänsterna inom riksbanken. Speciellt torde personalförhållandena inom tullverket, vars storleksordning bättre än de övriga här nämnda verken motsvarar riksbankens, vara av intresse i detta sammanhang. Aspiranter till tullkontoristkarriären få genom kunskapsprov och genom tidigare i tjänsten ådagalagda meriter kvalificera sig till den kontoristutbildning, som i form av en 5 månader lång tullkontoristkurs meddelas i tullverkets egen utbildningsanstalt. Efter godkända såväl skriftliga som muntliga slutprov befordras kursdeltagarna till tullkontorister. Endast tullverkets egen ordinarie personal har f. n. rätt att kvalificera sig för nämnda kurs. På samma sätt torde rekryteringen till en motsvarande karriär i riksbanken — förslagsvis benämnd bankexpeditörskarriären — ske utslutande från bankens egen vaktmästar- och biträdespersonal. Dels ligger det i bankens intresse, att till expeditörstjänsterna befordras erfarna och icke alltför unga personer, som under längre tid prövats i det praktiska bankarbetet, och dels torde möjligheterna för vaktmästar- och biträdespersonalen att kvalificera sig till högre tjänster skänka en för arbetstrivseln betydelsefull stimulans.

Den undersökning, som här kommer att närmare redovisas beträffande möjligheterna att i ökad omfattning använda personal från vaktmästar- och biträdeskåren för arbetsuppgifter, som för närvarande utföras av tjänstemän i högre lönegrader, har bestyrkt riksbankschefens i dennes promemoria av den 4 februari 1954 framförda uppfattning, att dylika möjlig-

heter finnas i icke oväsentlig grad. Det torde förhålla sig så, att en stor del av arbetsuppgifterna å kammarskrivartjänsterna i 21 lönegraden skulle kunna fullgöras av personal med lägre teoretisk kompetens än som nu fordras av den s. k. bankpersonalen. Hänsyn måste emellertid tagas dels till nödvändigheten av att reservera ett erforderligt antal tjänster i 21 lönegraden som passagetjänster för utbildningen av den bankpersonal, som avses för högre tjänster, och dels till att den nuvarande personalen inom bankkarriären i första hand måste utnyttjas. Även om det således i och för sig skulle vara möjligt och ur vissa synpunkter önskvärt, måste dock av ovan angivna orsaker ett mera allmänt överflyttande av arbetsuppgifter från bankpersonalen till personal i lägre grader ske successivt. Jag kommer därför att föreslå, att till en början ett relativt begränsat antal tjänster inrättas inom den nya karriären. Erfarenheterna torde bli avgörande för frågan om och i vilken utsträckning även andra tjänster än de här behandlade kunna besättas med lägre lönegradsplacerad personal, än vad som för närvarande är fallet. Särskild uppmärksamhet bör givetvis ägnas denna fråga, innan nyrekryteringen av aspiranter till tjänster i bankkarriären beslutas.

Det torde böra understrykas, att inrättandet av ifrågakvarande expeditörstjänster icke kan ske omedelbart. Dels kräves tid för organiserandet och genomförandet av den avsedda utbildningsverksamheten, dels kunna — såsom ovan antytts — flera av de tjänstemän, som för närvarande handhava de arbetsuppgifter, vilka föreslås överförda till expeditörstjänster, icke omedelbart omplaceras. Dock föreslår jag, att utbildningsverksamheten planeras med sikte på att den första expeditörskursen skall kunna påbörjas under första halvåret 1955.

Under särskilda rubriker redovisas förslag till kompetenskrav, utbildning och lönegradsplacering m. m. samt tjänstebenenämningar beträffande de föreslagna nya tjänsterna.

2. Förslag till nya tjänster

Huvudkontoret

a) *Dagkassan.* Den nuvarande personalorganisationen omfattar en föreståndare i lönegraden Ca 29, två kassavårdare i lönegraden Ca 25, en tjänsteman i lönegraden Ca 23 samt en vaktmästare i lönegraden Ca 11. 23-gradstjänstemannen har huvudsakligen till uppgift att biträda med kassavård (dock utan kassavårdsansvar), att föra dagkassans saldobok, att sammanställa de olika kassornas rekvisitioner och leveranser samt att delta i kontrollräkning och stickprovsundersökning av sedelleveranser. Vaktmästarens huvudsakliga uppgift är att ombesörja transporter av sedlar och mynt mellan olika kassor och avdelningar, att packa sedel- och myntremissor till avdelningskontoren och i samband härmed utskriva adresskort och föra postböcker. Arbetsvolymen å denna tjänst varierar starkt. Den tjänst, som f. n. uppehålls av 23-gradstjänstemannen, och vaktmästar-tjänsten böra sammanslås och ersättas med en expeditörstjänst. Det torde sporadiskt uppstå behov av biträde med transport- och packningsarbete, men detta torde lämpligen kunna ordnas genom att vaktmästarpersonal tillfälligt beordras tjänstgöra på arbetsgruppen.

b) *Sedelräkningsdetaljen*

Den nuvarande personaluppsättningen omfattar en föreståndare i lönegraden Ca 27, en kassavårdare i lönegraden Ca 25, en sedelutdelare i löne-

graden Ca 23, minst fem tjänstemän för uppäckning av sedlar (tidvis yngre personal ur bankkarriären), samt ett växlande antal sedelräknare tillhörande reservpersonalen. Från vaktmästarkåren har överförts en tjänsteman, vilken i viss utsträckning anförtröts arbetsuppgifter, som tidigare åvilat personal ur bankkarriären, nämligen uppäckning, kontroll och numrering av inlevererade sedelpaket. Dessutom ombesörjer han interna transporter samt biträder vid makulering av sedlar. Med hänsyn till det ansvar, som åvilar denne befattningshavare, vill jag förorda, att tjänsten omvandlas till en expeditörstjänst, och att i samband därmed innehavaren av denna tjänst anförtröts en viss förmansställning gentemot den övriga med sedeluppäckning sysselsatta personalen, som i så fall icke torde behöva tagas från kammarskrivarkarriären utan bestå av rutinerade tjänstemän ur biträdeskåren.

c) *Sedelkontoret*

Den aktuella personaluppsättningen är: en föreståndare i lönegraden Ca 29, en kamrer, tillika kassavårdare, i f. n. lönegraden Ca 27, en biträdande kassavårdare i f. n. lönegraden Ca 25, en tjänsteman — kontrollant — i lönegraden Ca 21, en sedelutdelare i f. n. lönegraden Ca 18, ett biträde i f. n. lönegraden Ca 18, som mottager färdigskurna sedlar och verkställer utbyte av felnummerade sedlar och viss kontrollräkning, en vaktmästare i lönegraden Ca 11 samt ett antal sedelräknare (biträdes- och reservpersonal). Den nyssnämnde 21-gradstjänstemannen är tillsammans med biträdande kassavårdaren riksbankens kontrollant vid sedeltryckeriets numrering av sedelarken samt kontrollräknar och bokför i s. k. tryckningslista de färdigtryckta sedelarken. De arbetsuppgifter, som nu åvila 21-gradstjänstemannen, synas lämpligen kunna fullgöras av en bankexpeditör.

d) *Utlåningsexpeditionen*

Bosättningslånedetaljens personaluppsättning omfattar f. n. 21 personer, varav en chef — tillika expeditionskamrer — i lönegraden Ca 25, en tjänsteman i lönegraden Ca 23, två tjänstemän i Ca 21, en i Ce 17, en i Ce 15, fyra i Ce 13, en i Cg 13, två i Ca 11, en i Ce 11 samt sju i biträdesgraderna Ca 8—Cg 6.

Organisationen är följande:

- 1) Chef.
- 2) Fyra kravgrupper om vardera två tjänstemän, varav den ene fungerar som chef, och ett biträde.
- 3) En tjänsteman, som handlägger nytillkommande eftersläpande lån.
- 4) Expedition, bestående av två biträden (maskinskrivning, viss registrering, bokföring och bevakning).
- 5) Utredningsgrupp I, bestående av tre tjänstemän, varav en fungerar som chef, och ett biträde.

Gruppen verkställer förundersökningar av inkomna låneansökningar samt handlägger preskriptionsärenden.

- 6) Utredningsgrupp II, f. n. bestående av endast en tjänsteman.

Gruppen verkställer utredningar beträffande lån, som föreslås till avskrivning eller befrielse.

Bosättningslånedetaljen är för närvarande under viss omorganisation i avsikt att intensifiera och effektivisera framför allt indrivningsarbetet men även utredningsverksamheten beträffande lån, som föreslås till avskrivning

eller befrielse. Bl. a. kommer antalet kravgrupper att utökas till fem. Organisationen bör lämpligen göras elastisk, så att antalet tjänstemän, som sysselsätts på bosättningslånedetaljen, kan varieras alltefter personaltillgången inom banken.

Arbetet med indrivning av bosättningslån är av relativt kvalificerad art även om det icke förutsätter omfattande banktekniska kunskaper. Det är här fråga om en särpräglad typ av lån utan säkerhet, ett låneklientel, som relativt ofta råkar i betalningssvårigheter på grund av att de ekonomiska resurserna många gånger äro begränsade, samt ett arbetssätt, som måste varieras från fall till fall. Arbetet fordrar ett klart och gott omdöme, god kännedom om socialvård och social lagstiftning, förmåga att uttrycka sig i tal och skrift och en avsevärd uthållighet och energi. Härtill kommer den rent psykiska påfrestning, som vidlåder krav- och indrivningsverksamhet över huvud taget.

Den med indrivningsarbete sysselsatta personalen har alltefter tillgång bestämt av personal ur bankkarriären, personal, som överflyttats från vaktmästarkarriären och erhållit en något höjd löneställning, samt biträdespersonal. Några av tjänsterna på bosättningslånedetaljen böra — främst ur utbildningssynpunkt — reserveras för tjänstemän ur bankkarriären. Det torde emellertid framgå av de ovan framförda synpunkterna, att för ifrågavarande arbetsuppgifter icke krävas samma kvalifikationer, som fordras av s. k. bankpersonal. Å andra sidan torde det icke vara lämpligt att här anlita enbart vaktmästar- och biträdespersonal. Det synes befogat, att ett antal expeditörstjänster tillföres arbetsgruppen. Med hänsyn till den nuvarande avsevärda arbetsbelastningen på bosättningslånedetaljen vill jag förorda, att tills vidare sex bankexpeditörer placeras på denna detalj — fem med tjänstgöring som chefer för var sin kravgrupp och en som chef för den utredningsgrupp, som verkställer förundersökning av låneansökningar. Sistnämnda tjänsteman skall även ansvara för att preskriptionsavbrytande åtgärder vidtagas beträffande bosättningslånen. Skulle behovet av bankexpeditörer på bosättningslånedetaljen minska, kan överflyttning av sådan personal till andra arbetsområden ske.

De här föreslagna expeditörstjänsterna avses i viss utsträckning ersätta tjänster, som nu uppehållas av personal ur bankkarriären.

e) *Avdelningskontoren*

Möjligheterna att vid avdelningskontoren inrätta expeditörstjänster torde såsom framgår av tidigare här framförda synpunkter f. n. vara begränsade till kassörstjänsterna. Dessa ha hittills uppehållits av personal ur bankkarriären och på sista tiden — vid några avdelningskontor — även av biträdespersonal. Kassörens arbetsuppgifter äro givetvis till största delen av rent rutinmässig karaktär men torde otvivelaktigt på grund av de stora värden, det här är fråga om, vara förenade med ett avsevärt ansvar, även om kassören icke längre är personligt betalningsskyldig för uppkomna kassabrister. Detta ansvar synes i och för sig motivera en icke alltför låg lönesättning. Denna synpunkt har framkommit även i tidigare utredningar och avgivna yttranden beträffande riksbankspersonalens löneställning. Kassören vid ett avdelningskontor torde vara den tjänsteman, som har den livligaste kontakten med allmänheten och som härvid ofta får mottaga förfrågningar i ärenden, vilka ligga utanför den egentliga kassörsrutinen. Det synes angeläget, att kassören besitter så pass goda bank-

tekniska kunskaper, att han vid behov kan lämna allmänheten upplysningar i bankärenden av enklare beskaffenhet utan att behöva hänvisa till annan tjänsteman. Härtill kommer att kassören — åtminstone vid de mindre avdelningskontoren med deras relativt ringa personaluppsättning — tidvis måste vikariera å högre tjänster vid kontoret. Skäl tala sålunda för att såsom kassörer användes personal med relativt grundlig erfarenhet av bankarbete och med vissa teoretiska bankkunskaper. Tjänstemän, som genomgått den i utredningen föreslagna expeditörsutbildningen, torde vara väl lämpade för dessa befattningar, och jag vill föreslå, att expeditörer placeras som kassörer vid flertalet avdelningskontor. Detta synes emellertid lämpligen böra ske efter hand, och jag förordar att till en början tio dylika tjänster nyinrättas.

3. Utbildningsverksamhet och kompetenskrav

a) *Expeditörskurs*

Den ordinarie utbildningen till expeditörer bör i princip ordnas efter samma linjer som den nuvarande utbildningen av bankaspiranter och sålunda omfatta både en teoretisk och en praktisk del och avslutas med muntliga och skriftliga prov. Kurstiden beräknas till ca ett år, varav övervägande delen bör anslås till den teoretiska utbildningen. Med hänsyn till att kursdeltagarna torde ha relativt lång tjänstgöring i banken bakom sig, bör den praktiska delen av kursen inskränkas till att omfatta endast ca en månad. Studierna böra bedrivas såsom korrespondensstudier och studiematerialet utgöras av en brevkurs, upplagd på liknande sätt som kursen »Bankteknik för bankmän» och den s. k. riksbankskursen, men av mindre omfattning samt kompletterad med en begränsad redogörelse för aktuell svensk socialvård och sociallagstiftning. Sista månaden av utbildningsåret anslås till praktisk utbildning med tonvikt på kassatjänst och låneärenden, varvid kursdeltagarna vid huvudkontoret tjänstgöra vid lämpligt avdelningskontor, och deltagarna vid avdelningskontoren beredas tjänstgöring på huvudkontorets olika avdelningar med undantag av vissa specialavdelningar. Efter denna månad av praktisk utbildning få samtliga deltagare genomgå såväl skriftliga som muntliga prov vid huvudkontoret. Utbildningen skall givetvis stå öppen för personal ur både vaktmästar- och biträdeskategorierna från såväl huvudkontoret som avdelningskontoren. Då det här gäller utbildning av personal, som kommer att åläggas relativt kvalificerade arbetsuppgifter, och utbildningen av denna anledning måste läggas på ett jämförelsevis högt plan, torde det vara nödvändigt att fastställa vissa kvalifikationsgrunder för tillträde till kursen.

Följande krav böra ställas:

1) Den teoretiska underbyggnaden bör vara realexamen eller på annat sätt förvärvade motsvarande kunskaper framför allt i matematik, modersmål, engelska och/eller tyska. Undantag från dessa krav på formell kompetens bör dock i särskilda fall kunna göras.

2) Ådagalagda meriter i det praktiska bankarbetet, inklusive färdighet i maskinskrivning.

3) Innehav av tjänst i lägst 11:e lönegraden.

4) Högsta ålder 40 år, dock med möjligheter till dispens.

Aspiranter till expeditörskurs uttagas av direktionen efter personlig anmälan.

Kursplan för expeditörsutbildningen bör fastställas av direktionen, som även utser studieledare och lärare. Av chefen för personalkontoret upprättat förslag till kursplan bifogas (Bil. 2)¹.

Den första expeditörskursen föreslås påbörjad under första halvåret 1955 och omfatta ca 10 kursdeltagare.

Sex tjänstemän ur vaktmästarkåren vid huvudkontoret ha redan anförtrots arbetsuppgifter, vilka enligt ovan föreslås skola åligga expeditörspersonal (fem på bosättningslånedetaljen och en på sedelräkningsdetaljen). En av dessa befattningshavare har emellertid med godkända vitsord genomgått den för bankpersonalen obligatoriska bankutbildningen och besitter sålunda redan full kompetens för erhållande av expeditörstjänst. Övriga fem tjänstemän torde böra beredas tillfälle deltaga i den första expeditörskursen.

I viss utsträckning torde den första kursen komma att bli av försökskaraktär, och studieledaren bör bemyndigas att verkställa de ändringar av kursplanen och kursverksamheten, som vunna erfarenheter under kursens gång kunna påfordra. Några av de elever, som förmodas komma att deltaga i denna kurs, äro av relativt hög levnadsålder. De ha såsom nyss nämnts under längre tid sysslats med sådana arbetsuppgifter, som avses komma att åligga expeditörspersonal, och torde sålunda i praktiken ha förvärvat kunskaper i flertalet ämnen, som ingå i den här föreslagna kursplanen. Redan dessa omständigheter synas böra föranleda vissa ändringar i kursens uppläggning. Jag önskar dock understryka, att utbildningsmålet bör vara detsamma i den första kursen som i de efterföljande.

b) *Utbildning av nyanställd vaktmästar- och biträdespersonal*

Det torde föreligga behov av att i någon form låta nyanställd personal ur vaktmästar- och biträdeskårerna få information om riksbankens organisation, arbetsuppgifter och arbetsrutin i stort. Personalkontoret håller f. n. på att utarbета en folder, som skall innehålla en allmän orientering i dessa frågor. Jag vill föreslå, att personalkontoret ges i uppdrag att med den nyanställda personalen efter hand och under några av de första tjänstgöringsdagarna gå igenom och kommentera de i nämnda folder lämnade upplysningarna.

4. *Löneställning, befordringsgång och tjänstebenämningar*

Efter godkända slutprov föreslås deltagare i expeditörskurs placerad i lönegraden Ce 13 och erhålla tjänstebenämningen extra ordinarie bankexpeditör. Efter tre års väl vitsordad tjänstgöring i nämnda lönegrad må befordran kunna ske till extra ordinarie bankexpeditör i lönegraden Ce 15. Härvid skulle tjänsteman givetvis få tillgodoräkna sig den tid före genomgången av expeditörskursen, varunder han eller hon eventuellt varit inplacerad i 13:e lönegraden. Efter i regel minst tre år i 15:e lönegraden skulle befordran kunna ske till ordinarie expeditörsgång, som föreslås bli 17:e lönegraden med tjänstebenämningen bankexpeditör. Om gynnsamma erfarenheter av den föreslagna organisationen komma att vinnas och det befinnes lämpligt att utöka antalet bankexpeditörer, torde framdeles en utbyggnad av expeditörskarriären med ett mindre antal befordringstjänster som förste bankexpeditör i lönegraden Ca 19 kunna övervägas. Det

¹ Här tryckt som bilaga 1 B.

synes lämpligt att delegerade för riksdagens verk — i likhet med vad som nu gäller beträffande ordinarie kammarskrivartjänster — bemyndigades att årligen på förslag av fullmäktige fastställa antalet ordinarie bankexpeditörstjänster.

Motsvarigheten till den här skisserade expeditörskarriären finnes såsom inledningsvis antytt inom tullverket. Första ordinarie lönegrad efter genomgången tullkontoristkurs är här Ca 17 (tullkontorist), och karriären är utbyggd med tjänster som förste tullkontorist i lönegraden Ca 19. Kompetenskraven äro i stort sett likvärdiga med dem, som föreslås gälla för riksbankens expeditörspersonal. Arbetsuppgifterna äro givetvis mera svårjämförbara. Huvuduppgiften är tulltaxering av enklare och mera rutinmässig art under kontroll av personal ur kammarskrivarkarriären. Därjämte förekomma vissa kassagöromål samt bokföringsarbete i mindre omfattning. De arbetsuppgifter, som avses komma att åligga riksbankens expeditörspersonal, torde vara av lika kvalificerad art som de, vilka handhavas av nämnda personalkategori inom tullverket.

I detta sammanhang anmäler sig frågan, huruvida det kan anses befogat att bibehålla de nuvarande tjänsterna i riksbanken som förste kontorsskrivare i lönegraden Ca 18 inom biträdeskarriären efter det att expeditörstjänster inrättats. Det torde utan vidare stå klart, att de arbetsuppgifter, som avsetts skola åvila befattningshavare i 18 lönegraden, lämpligen böra hänföras till bankexpeditörsgården. Tjänsterna som förste kontorsskrivare borde således av den anledningen kunna bortfalla. Då biträdestjänsterna i riksbanken icke äro »placerade» har det emellertid i praktiken blivit så, att ifrågavarande 18-gradstjänster mera fått karaktären av befodrings-tjänster utan anknytning till särskilda arbetsuppgifter. Frågan om tjänsternas bibehållande synes därför böra bedömas med hänsynstagande till önskvärdheten att bereda biträdespersonalen skäligen befodringsmöjligheter. Enligt min mening komma — om den föreslagna expeditörskarriären inrättas — befodringsutsikterna på längre sikt för biträdespersonalen att förbättras och bliva fullt tillfredsställande genom de möjligheter, som skulle öppnas för biträden att från 11:e lönegraden övergå till bankexpeditörskarriären. För närvarande finnes emellertid ett antal biträden i 15:e och lägre lönegrader, som uppnått den levnads- och tjänsteålder, att det skäligen ej kan ifrågasättas, att de skulle vara villiga underkasta sig den särskilda utbildning, som erfordras för de arbetsuppgifter vilka avses komma att åvila personalen i den föreslagna nya karriären. För att dessa befattningshavare icke skola komma i ogynnsammare ställning i befodringshänseende än för närvarande, vill jag förorda, att de nuvarande fyra tjänsterna som förste kontorsskrivare i lönegraden Ca 18 tills vidare få kvarstå som befodrings- och sluttjänster inom biträdeskarriären. Efter en övergångstid torde dock tjänsterna böra indragas.

5. Förslag till nya tjänster samt tjänstebenämningar inom vaktmästarkåren

a) Nya tjänster

Den stora ansvällningen av betalningsmedel har medfört ökat arbete och ökat ansvar för den med kassatjänst sysselsatta personalen. Detta gäller icke minst i fråga om mynträknigen. Föreståndaren för mynträknigen placerades i lönegraden Ca 18 fr. o. m. den 1 juli 1953. Personalen i övrigt på mynträknigen består normalt av vaktmästarpersonal i högst 11:e lönegraden och omfattar f. n. 5—7 personer.

En av vaktmästarna tjänstgör såsom biträde åt föreståndaren och vikarierar vid förfall för denne. Ehuru — som inledningsvis nämnts — frågan om vaktmästarpersonalens lönegradsplacering behandlats av 1952 års tjänsteförteckningskommitté för riksdagens verk samt riksbanken vid förhandlingar med representanter för Civildförvaltningens personalförbund i anledning av kommitténs betänkande förklarar sig icke kunna biträda förbundets förslag om en höjning av denna tjänst, anser jag dock, att skäl nu föreligger för en omprövning av tjänstens lönegradsplacering. Mynträkningsarbetet har nämligen ökat väsentligt under de senaste åren, vilket framgår av nedanstående sammanställning för åren 1949—1954:

År	Antal expeditioner per dag (genomsnitt)	Belopp per dag (genomsnitt)
1949	16	55 917:—
1950	20	67 282:—
1951	24	73 832:—
1952	27	84 497:—
1953	26	76 987:—
1954 (t. o. m. sept.)	31	90 931:—

Arbetsbelastningen för mynträkningsföreståndaren har numera blivit så stor, att det måste anses befogat, att han vid sin sida får en befattningshavare i förmanställning i förhållande till den övriga å detaljen tjänstgörande personalen. Jag finner därför starka skäl tala för att en förste bankvaktmästartjänst i 13:e lönegraden inrättas å mynträkningsdetaljen.

Intendenturkontorets personaluppsättning var tidigare följande: intendent i lönegraden Ca 29, tjänsteman i lönegraden Ca 23 samt ett kvinnligt biträde. På hösten 1953 ersattes 23-gradstjänstemannen med en kvinnlig tjänsteman i lönegraden Ca 21, vilken personaluppsättning fortfarande gäller. Den nuvarande organisationen torde icke vara helt ändamålsenlig. Intendenten är i alltför stor utsträckning belastad med rutin- och detaljgöromål i fråga om fastighets- och inventarieunderhåll m. m. En avlastning från intendenten av arbetsuppgifter av sådan art torde otvivelaktigt böra ske, och jag vill föreslå, att en ny tjänst, placerad inom vaktmästarkarriären, här inrättas. Innehavaren av denna tjänst avses skola biträda intendenten med att kontrollera leveranser, övervaka och leda mindre reparationsarbeten i bankfastigheten, svara för underhåll och skötsel av kontorsmaskiner och andra inventarier etc. De arbetsuppgifter i övrigt, som f. n. åvila 21-gradstjänstemannen, torde också utan olägenhet kunna överföras till den nya tjänsten, och förstnämnda befattningshavare omplaceras till annan arbetsgrupp. Tjänsten föreslås placerad i lönegraden Ca 18 med tjänstebenen för rådmästare.

Såsom framgår av det ovan nämnda torde de här föreslagna tjänsterna på mynträknings- och intendenturkontoret på grund av arbetets art otvivelaktigt böra hänföras till vaktmästarkarriären, särskilt om arbetsuppgifterna icke torde kräva någon mera allroundbetonad bankutbildning. Genom nyinrättandet av nämnda tjänster realiseras även i viss mån önskemålet om förbättrade beföringsmöjligheter inom vaktmästarkarriären.

Riksbankens chaufförspersonal består f. n. av en förste chaufför i lönegraden Ca 14 och en chaufför i lönegraden Ca 12. Förste chaufförens arbetsuppgifter ha under de senaste åren ökat i icke oväsentlig grad. Riksbankens bilpark har utökats, och antalet transporter har stigit avsevärt.

Bl. a. utföras numera regelbundna transporter av sedelpapper från riksbankens pappersbruk och diverse transporter för sedeltryckeriets räkning. Därjämte förekomma relativt ofta transporter av sedlar från huvudkontoret till avdelningskontoren. Dessutom har förflyttningen av sedelförstöringskontoret till Tumba medfört en ökning av transportarbetet. Även bankens personbilar användas nu i större utsträckning än tidigare. Förste chauffören ansvarar för vården av bankens bilar, ombesörjer och övervakar reparationsarbeten å dessa samt organiserar och samordnar de olika transporterna. Dessutom tjänstgör han i viss utsträckning själv som bilförare. Det synes skäligt, att löneställningen för denne befattningshavare nu omprövas, och jag vill förorda en placering i lönegraden Ca 16 med tjänstebenenämningen transportförman. Denna benämning förekommer inom postverket för befattningshavare med huvudsakligen sådana arbetsuppgifter, som enligt ovan åvila förste chauffören i riksbanken, och med placering i 15:e och 17:e lönegraderna. Transportförmannen i 17:e lönegraden har ansvaret för en avsevärt större bilpark och utövar förmansskapet för ett betydligt större antal befattningshavare än förste chauffören i riksbanken. Den sistnämndes arbetsuppgifter torde bättre kunna jämföras med transportförmannens i lönegraden Ca 15. Med hänsyn till de stora värden, som transporterna i riksbanken i regel omfatta, synes det dock motiverat, att ifrågavarande tjänst placeras i 16:e lönegraden.

På grund av ansvällningen av transportarbetet anlitas för närvarande — förutom den ordinarie chaufförspersonalen — bankvaktmästare regelbundet som bilförare. Vid antagning av aspiranter till bankvaktmästartjänster tillses numera, att ett tillräckligt antal av dem ha kompetens som bilförare. Svårigheter synas icke föreligga att få behovet av chaufförer täckt från denna personalgrupp. Det torde därför icke längre vara befogat att ha *en* separat chaufförstjänst utanför den egentliga bankvaktmästarkarriären, och jag vill därför föreslå, att tjänsten som chaufför i lönegraden Ca 12 vid inträffad vakans icke återbesättes utan då utgår ur tjänste- och personalförteckningarna.

b) *Ändring av nuvarande tjänstebenenämningar*

Under utredningsarbetets gång har representanter för Civildförvaltningens personalförbund, riksbankssektionen, framlagt följande förslag till ändrade tjänstebenenämningar inom vaktmästarkarriären:

	<i>Nuvarande benämning:</i>
1. Banksyssloman /kontorsföreståndare, bevakningschef, bevakningsföreståndare, arbetsledare, konsulent/	Övervaktmästare
2. Expeditionsföreståndare	Föreståndare för mynträknigen
3. Biträdande banksyssloman /bitr. bevakningschef etc./	Biträdande övervaktmästare
4. Expeditionsförman (bl. a. i adressregistret och förrådet)	Förste bankvaktmästare
5. Transportförman	Förste chaufför
6. Expeditor /bankexpeditor/ (bl a. i postexpeditionen och depositaexpeditionen)	Förste bankvaktmästare
7. Transportförman	Chaufför

I huvudsak samma förslag framlades vid förhandlingar i april 1953 mellan riksbanken och Civildförvaltningens personalförbund i anledning av 1952 års tjänsteförteckningskommittés för riksdagens verk betänkande i vad detsamma innefattade förslag till tjänsteförteckning för vaktpersonalen vid riksbanken. Riksbankens representanter funno emellertid icke skäl biträda personalförbundets ändringsförslag.

Jag kan icke finna, att det nu tillkommit några sakliga skäl för en revision av de nuvarande tjänstebenämningarna. Titeln »syssloman» synes förekomma främst inom sjukhusförvaltningen och socialvården och avse befattningshavare, vilkas arbetsuppgifter och kompetens icke äro jämförbara med övervaktmästarens i riksbanken. De benämningar, som alternativt föreslagits under punkterna 1. och 3. här ovan, synas heller icke vara adekvata för de arbetsuppgifter, vilka åvila övervaktmästaren och biträdande övervaktmästaren. Tjänstebenämningarna »expeditionsföreståndare» och »expeditionsförman» torde icke böra ifrågakomma av den anledningen, att beteckningen »expedition» i gällande organisationsplan för riksbanken avser en arbetsgrupp med lägst kamrer som chef. Frågan om tjänstebenämningar för chaufförspersonalen har redan behandlats i det föregående. Titeln »bankexpeditör» har rekommenderats som tjänstebenämning inom den personalkategori, som enligt ovan föreslås nyinrättad.

Det torde ligga i såväl riksbankens som personalens intresse, att befattningshavare placeras på de tjänster och anförtros de arbetsuppgifter, för vilka vederbörande bäst lämpar sig. En alltför stor differentiering i fråga om tjänstebenämningar skulle otvivelaktigt begränsa möjligheterna till önskvärd rörlighet beträffande placeringen av personal och sålunda motverka nyss nämnda syfte. Det synes tvärtom önskvärt att för befattningshavare i samma lönegrad om möjligt få en gemensam tjänstebenämning, även om denna icke helt skulle täcka alla å ifrågavarande tjänster förekommande arbetsuppgifter.

Jag kan sålunda icke finna anledning att föreslå någon ändring av de nuvarande tjänstebenämningarna i annat avseende än att förste chauffören i samband med en uppflyttning till 16:e lönegraden erhåller titeln transportförman samt att benämningen chaufför utgår. I detta sammanhang vill jag emellertid understryka, att det givetvis icke möter något hinder vare sig för vaktmästarpersonalen eller för biträdespersonalen att använda titeln riksbankstjänsteman.

c) *Antalet ordinarie bankvaktmästartjänster i lönegraden Ca 11*

För att åstadkomma en jämnare befodringsgång inom kammarskrivarkarriären ha möjligheter skapats att variera antalet tjänster i lönegraden Ca 21 genom att delegerade för riksdagens verk bemyndigats att årligen på förslag av riksbanksfullmäktige fastställa antalet dylika tjänster. Samma arrangemang föreslås beträffande ordinarie bankexpeditörstjänster. Även inom biträdeskarriären är antalet tjänster i den första ordinariegraden, Ca 8, varierande genom att dessa tjänster enligt medgivande få tillsättas enligt grunder, som betingas av den reglerade befodringsgången. För att erhålla största möjliga likformighet i befodringsgången inom de skilda personalkarriärerna i riksbanken vill jag förorda, att framställning göres om att delegerade för riksdagens verk bemyndigats att årligen på för-

slag av fullmäktige fastställa även antalet ordinarie bankvaktmästartjänster i lönegraden Ca 11, så att ordinarie tjänst normalt kunde beredas vaktmästarpersonalen vid huvudkontoret efter ca sju års tjänstgöring i riksbanken.

6. Sammanfattning

- A. En ny personalkarriär — bankexpeditörskarriären — med första ordinarie-grad i lönegraden Ca 17 föreslås nyinrättad. Efter viss utbildning böra i första hand nitton befattningshavare inplaceras i den nya karriären med tjänstgöring tills vidare vid huvudkontoret:
två på kassaexpeditionen (en på dagkassan och en på sedelräkningen),
en på sedelkontoret,
sju på utlåningsexpeditionen (bosättningslånedetaljen) samt vid avdelningskontoren:
tio såsom kassörer.
- B. Inom vaktmästarkåren föreslås nyinrättade
en förrådsmästartjänst i lönegraden Ca 18 på intendenturkontoret samt
en förste bankvaktmästartjänst i lönegraden Ca 13 på mynträkningsdetaljen.
Därjämte föreslås att tjänsten som förste chaufför i lönegraden Ca 14 höjes till lönegraden Ca 16 med tjänstebenenämningen transportförman samt att tjänsten som chaufför i lönegraden Ca 12 utgår.
- C. Vidare föreslås att framställning göres om bemyndigande för delegerade för riksdagens verk att årligen på förslag av riksbanksfullmäktige fastställa antalet såväl ordinarie bankexpeditörstjänster som ordinarie bankvaktmästartjänster.

Avslutningsvis vill jag framhålla, att tillskapandet av ovannämnda tjänster kommer att medföra vissa omedelbara kostnadsökningar, men att betydande besparingar ernås på längre sikt genom att behovet av personal i bankkarriären minskas. Denna reducering av den s. k. bankpersonalen kan givetvis realiserars först genom en minskad rekrytering.

Stockholm den 30 november 1954

Sture Laurén

PERSONALUPPGIFT (per 31/8 1954)

Ordinarie och extra ordinarie personal, ej tillhörande bankpersonalen

Manliga	Kvinnliga	Summa	Befattningar	Anm.	Lönegrad
1		1	Övervaktmästare		Ca 20
1		1	Maskinmästare	Tjänsten numera i Ca 17	Ca 19
1		1	Föreståndare för mynt- räkningen		Ca 18
	4	4	Förste kontorsskr.		Ca 18
1		1	Bitr. övervaktm.		Ca 16
1		1	E. o. bitr. övervaktm.		Ce 16
	6	6	Kontorsskrivare		Ca 15
1		1	Maskinist	Tjänsten numera i Ca 14	Ca 15
1	2	3	E. o. kontorsskr.		Ce 15
1		1	Förste chaufför		Ca 14
9		9*	Förste bankvaktm.	10 ./ 1 i högre Ce-grad	Ca 13
	7	7	Kontorister	8 ./ 1 i högre Ce-grad	Ca 13
1		1	E. o. förste bankvaktm.		Ce 13
3	4	7	E. o. kontorister		Ce 13
1		1	Chaufför		Ca 12
23		23	Bankvaktmästare	AK	Ca 12
19		19	»	26 ./ 5 i högre Ce-grad ./ 2 t. f. 13	Ca 11
2		2	Eldare		Ca 11
	15	15	Kameralbiträden	19 ./ 4 i högre Ce-grad	Ca 11
12		12	E. o. bankvaktm.		Ce 11
	12	12	E. o. kameralbitr.		Ce 11
	1	1	E. o. telefonist		Ce 9
	15	15	Kontorsbiträden	24 ./ 9 i högre Ce-grad	Ca 8
	43	43	E. o. kontorsbitr.		Ce 8
	5	5	»		Ce 6
78	114	192			

* Härav två st. med vikariatslöneförordnande.

Förslag till kursplan för utbildning till bankexpeditör

Organisation: Kursen föreslås organiserad som en korrespondenskurs och för kursen utarbetas en särskild brevsérie. Kursen studeras enskilt av varje elev, och breven rättas av en kursledare med biträde av tjänstemän i riksbanken.

När den teoretiska utbildningen avslutats fortsättes kursen med en praktisk utbildning under en månad. Denna utbildning är för avdelningskontorens elever förlagd till huvudkontoret och för huvudkontorets till lämpliga avdelningskontor. Den praktiska utbildningen avslutas med en veckas praktisk-teoretisk kurs vid huvudkontoret, gemensam för alla elever. Under denna vecka anordnas skriftliga och muntliga avslutningsprov.

Omfattning: Kursen föreslås omfatta 15 brev och breven studeras på fritid. Var tjugonde dag skall svar å breven insändas till kursledaren för rättning. Under den teoretiska delen böra huvudkontorets elever få tjänstgöra minst 14 dagar på sedelräkningsdetaljen.

Kursplan:
(teoretiska delen)

Brev 1 — Bankhistoria. Svensk kredit- och penningmarknad.
 Brev 2 — En affärsbanks organisation och riksbankens inre och yttre organisation.
 Brev 3 — Kassarörelse.
 Brev 4 — Inlåningsrörelse.
 Brev 5—7—Utlåningsrörelse.
 Brev 8 — Ränteberäkning m. m.
 Brev 9 — Bankernas utrikesrörelse.
 Brev 10 — Värdepapper och valvsvård.
 Brev 11 — Riksbankens bokföring.
 Brev 12 — Riksbankens författningar m. m.
 Brev 13 — Korrespondens och upprättande av skrivelser.
 Brev 14 — Modern kontorsorganisation.
 Brev 15 — Svensk socialvård och sociallagstiftning.

Kursplan: A. *Avdelningskontorens elever*

(praktiska delen)

1:a—2:a dagen: Allmän orientering om huvudkontorets organisation m. m.

3:e—19:e dagen: Studier på olika arbetsgrupper.

De grupper, som skola studeras, äro:

Personalkontoret	1 dag
Kontorscentralen	2 dagar
Utlåningsexpeditionen	6 dagar
Inlåningsexpeditionen	2 dagar
Kassaexpeditionen	4 dagar
Statistikgruppen	1 dag
Utrikesavdelningen	1 dag

Summa 17 dagar

20:e—25:e dagen: Avslutningskurs och prov.

B. Huvudkontorets elever

- 1:a— 4:e dagen: *Kamrerstjänsten* — Låneärenden.
Växeldiskontering.
Avlöningsuträkning.
Bokföring.
- 5:e— 9:e dagen: *Registratorstjänsten* —
Registrering.
Stakning.
Rapporter.
Låneindrivning.
- 10:e—14:e dagen: *Kassakontrollen* — Bokföring.
HK-brev.
Avisskrivning.
- 15:e—19:e dagen: *Kassatjänsten* — Sedel- och mynt-
räkning
Kassarapporter.
Kassaavslutning.
- 20:e—25:e dagen: Avslutningskurs och prov vid huvud-
kontoret.

*Bilaga 2.***Yttrande avgivet av Riksbankstjänstemännens förening**

Sedan Riksbankstjänstemännens förening beretts tillfälle inkomma med yttrande över den av bankokommissarien Laurén i enlighet med särskilt uppdrag verkställda utredningen angående vaktmästar- och biträdespersonalens arbetsuppgifter får föreningen vördsamt anföra följande.

I den av riksbankschefen vid fullmäktiges sammanträde den 4 februari 1954 anmälda promemorian — de i denna promemoria uppdragna riktlinjerna ha legat till grund för herr Lauréns utredning — anfördes bl. a. att föreliggande behov av fortsatta utredningar rörande personal och arbetsuppgifter icke innebure att utredning om en ny omorganisation av banken vore aktuell, ehuru spörsmålen delvis vore av långsiktig natur. Det torde stå klart att spörsmålen också äro relativt vittsyftande och bl. a. även innefatta frågan om bankens arbetsuppgifter på längre sikt. Någon utredning av dessa frågor har emellertid hittills icke igångsatts med undantag för att åt en särskild kommitté uppdragits att utreda frågan om valutaärendens handläggning m. m.

Enligt föreningens mening torde endast en utredning om riksbankens uppgifter på längre sikt kunna ge hållpunkter för en bedömning av behovet av personal i olika grader. För närvarande torde inom banken föreligga vissa sysselsättningssvårigheter för en del yngre tjänstemän i bankkarriären. Med en överflyttning av arbetsuppgifter från denna karriär till »lägre» personal i enlighet med herr Lauréns utredning komma dessa sysselsättningssvårigheter att accentueras. Föreningen vill därför redan ur denna synpunkt i princip hävda att den nu aktuella utredningen — som väsentligen bygger på oförändrade arbetsuppgifter inom banken och på oförändrad arbetsvolym — icke bör läggas till grund för organisatoriska förändringar förrän förutsättningar skapats för en bedömning av personalbehovet i bankkarriären på längre sikt.

De högre tjänsterna inom biträdeskarriären i riksbanken ha tillkommit för att täcka behovet av arbetskraft för fullgörandet av de rutinemässiga eller eljest mindre krävande arbetsuppgifter, som i relativt stor utsträckning tillkommit inom banken under senare år. Det må härvid antecknas att tjänster i nuvarande lönegraderna Ca 18 och Ca 13 tillkommo som en följd av den Wallbergska omorganisationen 1943 — de hade tidigare icke funnits — och att herr Wallberg beträffande de av honom föreslagna fyra tjänsterna i dåvarande RA 14 (numera Ca 18) förutsatt placering två som arbetsledare för sedelräkningen, tillika reservkassörer, en som arbetsledare på statistikgruppen och en för deltagande i kontrollarbetet å räkenskapsavdelningen.

1947 års biträdesutredning har på sin tid gjort ett försök att systematiskt ange de förutsättningar i fråga om arbetsuppgifternas omfattning och kvalitet som böra föranleda placering av med skriv- och kontorsgöromål samsatt biträdespersonal i lönegraderna 11, 13 och 15, medan utredningen icke haft att taga ställning till biträdestjänster i högre lönegrader. De av utredningen uppdragna allmänna riktlinjerna godkändes av 1952 års riksdag, varvid det må antecknas att det av samtliga instansers uttalanden framgår att utredningens krav på arbetsuppgifternas kvalitet i alla händelser icke satts för lågt. Ehuru dessa riktlinjer icke äro direkt tillämpliga inom riksbanken, torde de likväl kunna ge vissa hållpunkter för bedömandet av vilka arbetsuppgifter som böra kunna fullgöras av biträdespersonalen i olika grader i banken.

Som framgår av vad som ovan sagts torde det vara otvivelaktigt att biträdesorganisationen inom riksbanken efter hand byggts ut med hänsyn även till de kvalificerade arbetsuppgifter, för vilkas fullgörande bankpersonal icke är erforderlig. Likaså torde vid rekrytering av biträdespersonal ha tillsetts att aspiranterna ha förutsättningar att i sinom tid kunna fullgöra sådana arbetsuppgifter.

När nu bankokommissarien Laurén ifrågasätter ett överflyttande av arbetsuppgifter från bankpersonalen till »lägre» personal anför han att dessa uppgifter »äro av ett annat slag och fordra annan utbildning än den, som kräves» av biträdespersonalen. Vidare anför han att de högsta biträdestjänsterna, främst Ca 18-tjänsterna, »mera fått karaktären av befordringstjänster».

Föreningen hyser för sin del viss tvekan om hållbarheten av dessa utredningsmannens bedömanden. Som framgår av vad ovan anförts har, efter hand som nya arbetsuppgifter tillkommit inom riksbanken, biträdesorganisationen utbyggts för att taga hand om sådana arbetsuppgifter, för vilka personal ur bankkarriären icke är erforderlig. I konsekvens härmed har också kompetenskravet för biträdespersonalen satts så högt som realexamen eller normalskolekompetens, medan något kompetenskrav av allmänbildningsnatur i regel icke förekommer inom statsförvaltningen i övrigt för biträdestjänster i lönegraderna 8—15 och enligt biträdesutredningen icke heller bör förekomma.

Mot bakgrunden av vad ovan anförts torde det icke vara tvivel underkastat att de av utredningsmannen föreslagna expeditörstjänsterna måste ses som en utbyggnad av de nu befintliga högsta biträdestjänsterna. Föreningen kan för sin del instämma i utredningsmannens åsikt att viss särskild utbildning i princip erfordras för dessa tjänster. Till frågan om hur denna utbildning bör organiseras torde föreningen få återkomma.

Som framgår av vad ovan sagts har hittills organisationen inom riksbanken varit så uppbyggd, att biträdespersonal i huvudsak använts för alla arbetsuppgifter — utom rena vaktmästaruppgifter — för vilka icke personal ur bankkarriären avsetts, varjämte dock viss personal ur vaktmästarkåren överförs till samma uppgifter. Detta innebär endast att nämnda vaktmästare övergått till biträdeskarriären, och härom är intet att säga i den mån erforderliga kvalifikationer varit för handen.

Föreningen har ovan anfört att biträdesutredningens riktlinjer icke direkt kunna tillämpas inom riksbanken, medan de kunna ge vissa hållpunkter för en bedömning av lönesättningen även inom banken. Föreningen håller det för en brist i herr Lauréns utredning att den icke alls gått igenom löneställningen för den biträdespersonal, som sysselsättes med kvalificerade uppgifter, och jämfört denna löneställning med vad som skulle ha tillämpats om biträdesutredningens riktlinjer hade iakttagits. Föreningen torde senare få närmare precisera ett antal fall, där löneställningen för biträdespersonal torde vara för låg.

Föreningen utgår från att de av utredningsmannen ifrågasatta expeditörstjänsterna komma att vara fast placerade. Utan att för närvarande beröra frågan om en placering av de lägsta ordinarie tjänsterna i bankkarriären — Ca 21 och Ca 23 — vill föreningen hemställa att tidigare beslut att inga tjänster i biträdeskarriären skola vara placerade upptagas till omprövning. Enligt föreningens mening föreligger starka skäl för en placering av i allt fall samtliga ordinarie tjänster i Ca 13, Ca 15 och Ca 18 inom biträdeskarriären.

Föreningen torde härefter få övergå till en detaljgranskning av de i utredningen gjorda förslagen, varvid utredningens rubriker följas.

Förslag till nya tjänster

Huvudkontoret

a) dagkassan

I princip har det hittills tillsetts att den tjänsteman under lönegraden Ca 25 (för närvarande lönegraden Ca 23), som erfordras på denna arbetsgrupp, är en äldre erfaren tjänsteman i Ca 23, som kan ifrågakomma för vikariatsförordnande på Ca 25-tjänst och därmed följande kassavårdansvar. Enligt föreningens mening finnes ingen anledning att frångå denna princip; det måste föreligga stort intresse av att kunna låta en ständigt på gruppen tjänstgörande tjänsteman rycka in vid förfall för någon av kassavårdarna. Detta hindrar icke att arbetsuppgifter likväl kunna finnas på gruppen för en expeditörstjänst. Den ansvällning av sedelvolymen, som ägt rum och fortlöpande äger rum, synes peka på att en förstärkning av såväl denna grupp som efterföljande under b) och c) omnämnda blir nödvändig.

b) Sedelräkningsdetaljen

Mot utredningens förslag för denna grupp finner föreningen ingen anledning till erinran. Det må dock påpekas, att den nya expeditörstjänsten icke från början får vara reserverad för den ena eller den andra inom eller utom gruppen tjänstgörande tjänstemannen utan att den tillsättes, som vid prövning i vederbörlig ordning befinnes mest skicklig och lämplig.

c) *Sedelkontoret*

Föreningen har intet att erinra mot utredningens förslag, varvid dock bör påpekas att även de arbetsuppgifter som för närvarande fullgöras av en sedelutdelare i Ca 18 och av ett biträde i Ca 18, som mottager färdigskurna sedlar m. m., äro av klart expeditörmässig karaktär.

d) *Utlåningsexpeditionen*

Enligt föreningens mening är det fullt befogat att förstärka bosättningslånedetaljen med ett antal bankexpeditörer. Föreningen vill emellertid på nuvarande stadium icke gå närmare in på här aktuella problem utan torde få återkomma. Föreningen vill endast förutskicka att löneställningen även efter ett eventuellt genomförande av utredningens förslag genomsnittligt måste betraktas som för låg med hänsyn till arbetsuppgifternas kvalitet och att vissa tjänster torde böra hänföras till bankkarriären.

e) *Avdelningskontoren*

Mot utredningsmannens tanke att överföra kassörsarbetet på expeditörspersonalen hyser föreningen av olika skäl stark tveksamhet. Den erfarenhet, som hittills kunnat vinnas av de fall, där personal utom bankkarriären använts för kassörsarbetet, är icke tillräcklig för att motivera ett systematiskt överförande av kassörstjänsterna till »lägre» tjänster än Ca 23.

Föreningen vill härvid erinra om att i riksbanken kassörstjänsten av gammal hävd hänförts till lönegrad i bankkarriären — Ca 23 — på grund av de ojämförligt stora kontantvärden dess innehavare ha att expediera och ha vård om. Det räcker enligt föreningens mening icke att endast peka på de olika arbetsmoment och den allmänna banktekniska kunskap, denna tjänst kräver, när dess lönelägen skall bedömas. Det ansvar, den medför, och den säkerhet för banken, som dess tämligen självständigt arbetande innehavare skall vara en borgen för, ställer enligt föreningens mening oavvisligt krav på att denna tjänst skall ligga i ett för banken och tjänstens innehavare betryggande löneläge. Den bör enligt föreningens mening icke förvandlas till en slutgrad, som en tjänsteman vid relativt låg levnadsålder når upp till, utan bör, som nu är fallet, vara en genomgångstjänst avsedd att skapa en gedigen bakgrund för en tjänsteman, som i framtiden kommer att syssla med större kassavårdande uppgifter.

Föreningen har härmed icke gjort någon som helst eftergift på det självklara kravet, att omutlig hederlighet oundgängligen fordras av var och en av riksbankens befattningshavare. Men föreningen har att med beklagande konstatera en strävan till nedvärdering av riksbankens kassörstjänster samtidigt med att en oavbruten stegring av sedelvolymen pågår. Föreningen kan icke underlåta att peka på de risker för avtrubning av respekten för kassörsarbetet, som en nedvärdering av ifrågavarande tjänst innebär, en utveckling, som enligt föreningens mening på allt sätt bör undvikas. Föreningen vill också som jämförelse erinra om att kassörstjänsten i riksgäldskontoret är placerad i lönegraden Ca 25.

Ur ovan anförda synpunkter kan föreningen icke biträda utredningsmannens förslag om överförande av vissa av avdelningskontorens kassörstjänster från bankkarriär till bankexpeditörskarriär.

Utbildningsverksamhet och kompetenskrav

Expeditorškurs

Mot den allmänna tankegången bakom utredningens förslag har föreningen intet att erinra. Föreningen förutsätter, att den teoretiska utbildningen sker parallellt med en praktisk utbildning i det dagliga arbetet. Den överblick av olika arbetsuppgifter inom banken som kursdeltagarna erhålla under den förutsatta »praktiska utbildningen» under en månad är dock otillräcklig och måste kompletteras med deltagande i det praktiska arbetet på olika arbetsgrupper och olika avdelningskontor under den teoretiska delen av utbildningsåret.

Beträffande de av utredningsmannen föreslagna kvalifikationsgrunderna för tillträde till expeditörskurs vill föreningen i följande avseenden göra erinringar.

Vad först beträffar den teoretiska underbyggnaden måste föreningen ställa sig frågande till att för tjänster som motsvara de högsta av nuvarande biträdestjänsterna ställas formella kompetenskrav som genomsnittligt äro lägre än de som nu gälla för de lägsta biträdestjänsterna. Någon anledning att ställa andra kompetenskrav än som enligt bankoreglementet gälla för biträdestjänsterna synes icke föreligga. Dispensmöjlighet föreligger redan enligt bankoreglementet men bör, såsom tidigare framhållits från föreningens sida, användas med betydande försiktighet.

Mot kravet på erfarenhet av praktiskt bankarbete är intet att erinra, varvid dock »bankarbete» bör understrykas.

Kravet på innehav av tjänst i lägst 11:e lönegraden för tillträde till bankexpeditörskurs skulle innebära ett steg tillbaka i förhållande till den utveckling mot en fullständig tillämpning av principen om lika lön för män och kvinnor, som sedan lång tid pågår i Sverige. 11:e lönegraden innebär i fråga om ordinarie tjänst bottenlönegrad för vaktmästarna i riksbanken, men för den kvinnliga biträdespersonalen en befördrad tjänst över bottenlönegraden, som här är Ca 8. Om utredningsmannen med detta krav vill från bankexpeditörskurs utesluta sådan personal, som icke har tillräcklig praktisk erfarenhet, kan detta ske med hjälp av övriga kvalifikationsgrunder. Å andra sidan kan ett bibehållande av kravet på 11:e lönegraden utesluta ett biträde, som i övrigt är väl kvalificerat men som av ena eller andra anledningen icke hunnit få befordran över bottenlönegraden. Föreningen måste därför bestämt motsätta sig detta kravs bibehållande.

Kravet på viss högsta ålder för tillträde till expeditörstjänst torde enligt föreningens mening få betraktas som ett principkrav, som icke får uppehållas så länge någon nu i banken anställd person över den angivna åldern av andra skäl kan komma i fråga.

Mot utredningsmannens åtgärd att till den första kursen redan nu nominera vissa personer vill föreningen anföra, att endast en fullständig inventering även inom biträdeskåren av de personer som kunna komma i fråga för den första expeditörskursen kan läggas till grund för en nominering.

Löneställning, befördringsgång och tjänstebenämningar

Mot bakgrunden av vad föreningen här ovan anfört i fråga om expeditörstjänsternas hemmahörande i biträdeskarriären synes det uppenbart att de extra ordinarie tjänsterna före ordinarieblivandet böra erhålla

samma tjänstebestämmelser som motsvarande biträdestjänster. Mot löneställning och befordringsgång i övrigt är enligt föreningens mening intet att erinra. Befordringsgången efter genomgången expeditörskurs skulle sålunda bli: extra ordinarie kontorist (Ca 13) tre år — extra ordinarie kontorsskrivare (Ca 15) tre år — bankexpeditör (Ca 17) och i vissa fall förste bankexpeditör (Ca 19). De nuvarande tjänsterna som förste kontorskrivare i Ca 18 böra i samband härmed föras över stat och efter hand som avgång sker ersättas med expeditörstjänster i Ca 17—Ca 19. Härvid bör dispens från kravet på expeditörskurs i viss utsträckning kunna ges för nuvarande kontorsskrivare i Ca 15 och kontorister i Ca 13 i den mån erforderlig reell kompetens för expeditörstjänst föreligger.

Föreningen har icke anledning att gå in på de frågor som rests av utredningsmannen inom vaktmästarkårens arbetsområde. På en punkt vill föreningen dock göra en erinran. Utredningsmannen har i fråga om intendenturkontorets organisation ansett den nuvarande kammarskrivartjänsten där »med fördel» kunna överföras till en förrådsmästartjänst i Ca 18. Enligt föreningens mening är behovet av en tjänsteman ur bankkarriären, som kan avlasta intendenten bl. a. arbete i samband med upprättande av skrivelser, arkivärenden m. m., minst lika stort som behovet av den föreslagna förrådsmästaren, varför den sistnämnda tjänsten icke utgör motiv för ett slopande av den befintliga bankkarriärstjänsten.

Slutligen får föreningen vördsamt anhålla att i enlighet med gällande bestämmelser få föra muntliga förhandlingar med riksbanken om den aktuella utredningen. Föreningen förbehåller sig att vid förhandlingarna få ytterligare utveckla sina synpunkter på utredningen i dess helhet och i detaljer.

Stockholm den 15 januari 1955

för Riksbankstjänstemännens förening

W. GARÉN

Nils Bjärtun

Bilaga 3

Yttrande avgivet av Civilförvaltningens personalförbund

Genom Direktionens beslut den 10 december 1954 har sektionen beretts tillfälle inkomma med yttrande över av bankokommissarien Sture Laurén verkställd utredning beträffande vaktmästar- och biträdespersonalens arbetsuppgifter m. m. Till grund för utredningsarbetet förelåg en av riksbankschefen Mats Lemne den 4 februari 1954 dagtecknad promemoria angående vissa personal- och organisationsfrågor.

Utredningsmannen har fattat sitt uppdrag att avse

dels frågan att i vidgad omfattning använda personal från vaktmästar- och biträdeskategorierna för arbetsuppgifter, som nu utföras av tjänstemän i högre grader, samt framlägga förslag till nyinrättande och lönegradsplacering av dylika tjänster, ävenså förslag till kompetenskrav, tjänstebestämmelser och utbildningsverksamhet för ifrågavarande personal,

dels frågan om eventuella ändringar av tjänstebestämmelser för nuvarande tjänster inom vaktmästarkarriären.

Utredningsmannens strävan att personalens formella och reella kompetens mera anpassas efter arbetets art och i samband därmed förslaget om inrättande av en ny personalkategori — bankexpeditörskarriären — synes sammanfalla med de synpunkter bankoutskottet givit uttryck åt i sitt utlåtande nr 15/1950 beträffande rationalisering och effektivisering i riksbanksarbetet. Då denna del av utredningen innefattar tidigare önskemål får sektionen, med vissa nedan angivna synpunkter, ge uttryck åt sin tillfredsställelse med utredningens resultat.

Bankexpeditörskarriären:

För inträde i expeditörskursen bör enligt utredningen den teoretiska underbyggnaden vara realexamen eller på annat sätt förvärvade motsvarande kunskaper framför allt i matematik, modersmål, engelska och/eller tyska. Undantag från dessa krav på formell kompetens bör dock i särskilda fall kunna göras.

I detta sammanhang vill sektionen erinra, att den av Kungl. Maj:t tillsatta kompetensutredningen — regeringsrådet O. H. Klackenborg och professor R. Voxén — i sitt under hösten 1954 till civildepartementet överlämnade första betänkande föreslagit, att realexamen som kompetenskrav avskaffas vid postverket, statens järnvägar och televerket och ersättes med krav på kunskaper, motsvarande betyget godkänd i realexamen, i vissa angivna ämnen. Motsvarande bör även gälla om stadganden om normalskolekompetens, vilken kompetensutredningen ur nu aktuella synpunkter finner likvärdig med realexamen. Till kompetenskraven bör dessutom alltid fogas en dispensregel. Kompetensutredningen förutsätter att även andra myndigheter än de nämnda kommunikationsverken — därest Kungl. Maj:t godtager utredningens ståndpunkt — anmodas inkomma med förslag till omformulering i överensstämmelse med nu angivna riktlinjer av berörda delar av gällande bestämmelser.

Sektionen vill föreslå, att kompetenskraven för riksbanken utformas i överensstämmelse med vad kompetensutredningen föreslagit.

För inträde i expeditörskursen föreslås en maximiålder av 40 år, dock med möjlighet till dispens. Sektionen får hemställa, att för vaktpersonal, som vid förslagets genomförande icke oväsentligt uppnått den maximerade åldern, dispensvägen icke tillämpas alltför snävt för inträde i kursen.

Efter genomgången godkänd kurs föreslås viss befördringsgång i lönegraderna Ce 13, Ce 15 och Ca 17 samt eventuellt Ca 19, efter i regel minst 3 år i varje lönegrad intill lönegraden Ca 17. För de tjänstemän, som avancerat från vaktmästarkarriären och som innehar ett betydande antal tjänsteår inom riksbanken, synes det vara skäligt att under en viss övergångstid den i förslaget angivna kvalifikationstiden i varje lönegrad förkortas så att första ordinarie lönegraden Ca 17 uppnås inom en gynnsammare tidrymd än den angivna, i vissa fall med befördran direkt till sistnämnda lönegrad.

Vaktmästarkarriären:

Enligt herr Lauréns förslag skulle vaktmästarkarriären tillföras 1 tjänst i lönegraden Ca 18, 1 tjänst i lönegraden Ca 13 samt chaufförstjänsten i Ca 14 höjas till lönegraden Ca 16. Vidare skulle chaufförstjänsten i Ca 12 vid uppkommen vakans utgå ur personal- och tjänsteförteckningen.

Sektionen vill även i detta sammanhang framföra sitt erkännande åt utredningsmannens förslag att tillföra vaktmästarkåren ett antal tjänster med fördelaktigare löneställning, utan att sektionen därför frångår sin tidigare ståndpunkt om en lämpligare avvägning av tjänsterna inom vaktmästarkarriären såväl med hänsyn till arbetets art som till löneställningen.

Förrådsmästartjänsten i Ca 18 och transportförmanstjänsten i Ca 16

Sektionen vill ge sin anslutning till det av utredningsmannen framförda förslaget i berörda avseende.

Förste bankvaktmästartjänsten i Ca 13

Under hänvisning till den stora ansvällningen av betalningsmedel, som medfört ökat arbete och ökat ansvar för den med kassatjänst sysselsatta personalen, icke minst i fråga om mynträknigen, har utredningsmannen föreslagit inrättande av en förste bankvaktmästartjänst i 13:e lönegraden, vilken vore avsedd att biträda föreståndaren och intaga förmansställning i förhållande till den övriga å mynträknigen tjänstgörande personalen.

Förslaget innefattar de önskemål, som tidigare framförts, ehuru sektionens uppfattning om placering i lönehänseende icke helt sammanfaller med utredningsmannens förslag. Tiden före år 1936 utfördes arbetet med silvermynten av personal lägst i kammarskrivargraden medan vaktpersonalen hade hand om bronsmynten. Tiden därefter har arbetet å detaljen — frånsett delvis föreståndaren — utförts uteslutande av vaktpersonal. Då arbetet å avdelningen icke kan hänföras till det som regelmässigt åvilar vaktmästare och därtill ökat i icke oväsentlig grad sedan det helt överfördes att ingå i vaktpersonalens tjänsteåliggande, och då den föreslagna tjänsten avser att biträda föreståndaren och intaga förmansställning gentemot övrig å detaljen tjänstgörande personal, hade sektionen förväntat att större hänsyn tagits till tjänstens karaktär i förslaget till lönegradsplaceringen. Sektionen får därför hemställa att tjänsten placeras i lönegraden Ca 16.

Chaufförstjänsten i Ca 12

Utredningsmannen har föreslagit att, med hänsyn till att svårigheter icke synas föreligga att få behovet av chaufför täckt vid intagning av aspiranter till bankvaktmästartjänster, tjänsten som chaufför i lönegraden Ca 12 vid inträffad vakans utgår ur tjänste- och personalförteckningarna.

I sin motivering till den föreslagna tjänsten som transportförman i riksbanken har utredningsmannen bl. a. framhållit bilparkens utökning och att antalet värdetransporter stigit avsevärt. Vidare ha jämförelser gjorts med förhållanden vid postverket. Analogt härtill torde vara att även jämföra löneställningen för chaufförer, som utföra postverkets värdetransporter. Postverkets bilförare, med placering vid postdirektionen och som utföra värdetransporter till och från Stockholm 1 och Stockholm Ban, äro placerade i lönegraden Ca 12 med tjänstebenenämningen postiljon. Det torde icke vara troligt att riksbankens värdetransporter, vare sig ur ansvars- eller värdesynpunkt, kan ligga efter postverkets. Sektionen får hemställa att chaufförstjänsten i Ca 12 vid inträffad vakans må återbesättas och sålunda kvarstå i tjänste- och personalförteckningarna.

Ändring av tjänstebenämningarna

Vid en tjänsteförteckningsrevision eller då en tillkallad lönekommitté fått i uppdrag att pröva löneställningen för en personalgrupp, i synnerhet om denna tillhör vaktmästarskiktet, har det visat sig att sakkunskapen i allt väsentligt fastnat vid tjänstebenämningen, medan arbetets art varit det oväsentliga. Då sektionen ansåg att arbetsprestationerna skulle vara avgörande vid prövningen av en lönefråga, hemställdes i samband med 1952 års tjänsteförteckningsrevision om en översyn av tjänstebenämningarna, vilka borde vara mera i överensstämmelse med arbetets art. Framställningen föranledde icke till någon åtgärd. Med beklagande har framställningen i stort sett icke heller under den nu verkställda utredningen vunnit beaktande. Sektionen har sålunda anledning att återkomma till ärendet vid ett annat tillfälle.

De synpunkter, som sektionen sålunda i det föregående framfört, omfatta,

att kompetenskravet för inträde i expeditörskursen utformas i enlighet med kompetensutredningens för statsförvaltningen förslag;

att dispenser beträffande levnadsåldern för inträde i kursen övergångsvis tillämpas i erforderlig utsträckning;

att befordran till lönegraden Ca 17 inom expeditörskarriären övergångsvis skall kunna påräknas något snabbare för vaktmästare med lång tjänstetid inom riksbanken och som under flera år sysselsatts med arbete, som faller inom karriären;

att den föreslagna tjänsten som bitr. föreståndare i mynträkningsdetaljen måtte placeras i lönegraden Ca 16; och

att chaufförstjänsten i Ca 12 vid vakans måtte kvarstå i tjänste- och personalförteckningarna och tillsättas i vanlig ordning.

Med vördsam hemställan om största möjliga hänsyn till sektionens i det föregående framförda synpunkter får sektionen anhålla att direktionen ville utverka bifall till förslagen i utredningen.

Stockholm den 19 januari 1955

CIVILFÖRVALTNINGENS PERSONALFÖRBUND

Avdelning 3, riksbankssektionen

F. HÜGLOW

/ Oscar Lundberg

Bilaga 4

Protokoll fört vid förhandlingar den 1 februari 1955 mellan Sveriges riksbank och Riksbankstjänstemännens förening.

Närvarande: för riksbanken: herrar Hall (ordförande), Ekengren och Laurén. För riksbankstjänstemännens förening: herrar Garén, Edlund och Lange, fröken Säter, fröken Willner och herr Bjärtun samt ombudsmanen i SR herr Ulfeld, som sekreterare undertecknad Karin Winberg.

Till att jämte ordföranden justera dagens protokoll utsågos herrar Ekengren och Garén.

Förhandlingarna ägde rum på begäran av Riksbankstjänstemännens för-

ening i anledning av en av herr Laurén den 30 november 1954 framlagd utredning rörande vaktmästar- och biträdespersonalens arbetsuppgifter.

Herr *Ulfeld* anförde inledningsvis, att han ansåge tillskapandet av en bankexpeditörskarriär som det viktigaste i utredningsmannens förslag. Det vore ur principiella synpunkter intet att invända mot åtgärden som sådan — den stode ju också i överensstämmelse med de allmänna strävandena inom statsförvaltningen i övrigt att söka effektivt utnyttja den tillgängliga arbetskraften genom att överflytta härför lämpliga uppgifter till personal med lägre utbildning — men det vore då också av betydelse att man verkligen undersökte hur en dylik utveckling skulle komma att inverka på befordrings- och tjänstgöringsförhållandena för berörda kategorier av tjänstemän. Därvid kunde först och främst konstateras, att vaktpersonalen bleve den ojämförligt mest gynnade parten om utredningsmannens förslag genomfördes, och herr *Ulfeld* efterlyste anledningen härtill. Detta måste anses såsom en säregen åtgärd med hänsyn till den i Sverige allmänna avslutningen till principen om lika lön; vakt- och biträdespersonal borde följaktligen på lika villkor kunna konkurrera om tjänsterna i expeditörskarriären, och den uttagas som befunnes mest lämpad för arbetet. Vidare vore den frågan öppen hur det skulle förfaras med de tjänstemän, vilkas arbetsuppgifter överflyttades till expeditörerna. Över huvud hade man önskat erhålla upplysning om riksbankens arbetsuppgifter på längre sikt. Den nu föreliggande utredningen berörde icke alls denna viktiga fråga. Riksbankschefen Lemne hade i sina direktiv till utredningsmannen framhållit, att avsikten icke vore en ny omorganisation, men med hänsyn till att stora förändringar i riksbankens arbetsuppgifter ägt rum hade det varit önskvärt att verksamheten i riksbanken som helhet kunnat undersökas och en långsiktig organisationsplan fastställas. Herr *Ulfeld* framhöll slutligen den betydelse det hade för tjänstemännens arbetsvilja och allmänna trygghetskänsla att klarhet skapas om deras arbets- och befordringsförhållanden.

Herr *Laurén* hänvisade till de direktiv han hade haft att följa i sitt arbete. Utredningsuppdraget hade således ej avsett bankens personalorganisation i dess helhet utan begränsats till att omfatta frågor som berörde vaktmästar- och biträdespersonalen. En prognos för riksbankens arbetsuppgifter och personalbehov på längre sikt vore svår att ställa, eftersom man aldrig skulle kunna överblicka alla de omständigheter, som kunde komma att påverka den framtida verksamheten i banken. Personalorganisationen borde vara elastisk, så att den kunde anpassas efter växlande förhållanden. Den nu verkställda utredningen hade utgått från de arbetsuppgifter, som vore för handen, och den arbetsvolym som kunde beräknas föreligga under överskådlig framtid. Den kunde icke anses föregripa en ev. kommande översyn av organisationen inom bankkarriären. De relativt fåtaliga tjänster, som nu i första hand föreslagits bli överflyttade från bankkarriären till expeditörskarriären, vore rutintjänster av det slag, som man väl vore ense om att de icke borde bestridas av befattningshavare tillhörande bankpersonalen. Ytterligare arbetsuppgifter skulle kunna överföras till den nya karriären men — som i utredningen påpekats — hade hänsyn tagits till att den nuvarande personalen i bankkarriären måste till fullo utnyttjas. Några sysselsättningssvårigheter, som föreningen i sitt skriftliga yttrande omnämnt, förelåge näppeligen, men det vore otvivelaktigt så, att en del bankpersonal f. n. hade arbetsuppgifter, som ej vore tillräckligt kvalificerade. Då nyrekrytering av bankpersonal ej skett sedan

1952 och då det sedan dess varit en ganska stark avgång av yngre bankpersonal, hade det personalöverskott inom bankkarriären, som förefunnits de senaste åren, snabbt reducerats och kunde beräknas inom en nära framtid vara eliminerat. Beträffande likställighetsprincipen förklarade utredningsmannen sig icke ha haft för avsikt att på något sätt gynna en viss part. Konkurrenten skulle vara fri och villkoren lika för alla.

I detta sammanhang meddelade herr *Ekengren*, att något formellt krav på att tjänstemännen skulle innehava lägst 11:e lönegraden för att få tillträde till expeditörskurserna — såsom utredningsmannen föreslagit — icke komme att uppställas. Fullmäktige hade nämligen uttalat sig för ett slopande av nämnda villkor. Beträffande omfattningen av riksbankens framtida arbetsuppgifter trodde herr *Ekengren*, att några beslut härom — åtminstone av större räckvidd — icke komme att fattas av riksdagen inom de närmaste åren. De nya arbetsuppgifter, som eventuellt komme att tillföras riksbanken, ansåg han icke skulle påverka arbetet i stort, och någon anledning så snart efter det att herr *Lemne* slutfört sin utredning ingå på en ny sådan föreläge inte heller enligt herr *Ekengren*.

Herr *Garén* erinrade om de genomgripande förändringar som ägt rum för riksbankens vidkommande genom inrättandet av den statliga affärsbanken och genomförandet av omorganisationen år 1952. Mot bakgrunden härav ansåge föreningen det synnerligen angeläget, att samtliga organisationsproblem som omnämnts i riksbankschefen *Lemnes* promemoria av februari 1954 bleve föremål för behandling och även att dessa frågor löstes i ett sammanhang. Dels borde komma till stånd en utredning av bankpersonalens arbetsuppgifter och dels en genomgång av de arbetsuppgifter, som utfördes av biträdespersonalen.

Avdelningskontorens synpunkter på utredningen framfördes av herr *Lange*, vilken önskade höra något om den personalorganisation, som bankledningen tänkt sig för kontoren. Eftersom antalet tjänstemän i bankkarriären vore begränsat, måste man vid inträffade oförutsedda ledigheter erhålla förstärkning från andra kontor, och dyra rese- och traktamentskostnader bleve följd, påpekade herr *Lange*. Med hänsyn härtill måste betänkligheter framföras mot en ytterligare minskning av personal i bankkarriären. Vid en del kontor bestrides nu kassörstjänsten av icke ordinarie personal ur denna. Skulle fullmäktige trots föreningens invändningar överföra dessa kassörstjänster till den planerade expeditörskarriären bör ändå den icke ordinarie tjänstemannen få kvarstanna vid kontoret i fråga.

Med anledning av herr *Langes* inlägg uttalade herr *Laurén*, att det vid de mindre kontoren borde vara tillräckligt att där, förutom direktör, tjänstgjorde kamrer, kamrersassistenten, expeditör, vaktmästare samt erforderligt antal biträden. På en fråga av herr *Lange* meddelade herr *Laurén* vidare, att meningen vore att de kontorsbiträden, som genomgått expeditörskursen, skulle kunna inträda i och erhålla befordran inom expeditörskarriären utan att behöva gå vägen över huvudkontoret. Bankexpeditör förutsattes under kortare tid kunna vikariera för kamrersassistent, däremot icke å högre tjänst. När expeditör vore frånvarande kunde man utgå från att ett kompetent biträde eller bankaspirant, om sådan funnes att tillgå, finge övertaga expeditörsarbetet.

Frågan om avsikten vore att bankexpeditörstjänsterna skulle vara fast placerade lämnades öppen av utredningsmannen under motivering att diskussionen härom finge upptagas i annat sammanhang och vid senare tidpunkt. Såsom förklaring till varför sex vaktmästare i utred-

ningen förutsattes erhålla tillträde till den första expeditörskursen framhöll herr Laurén, att man i första hand hade velat bereda de personer, som redan sedan längre tid vore sysselsatta med det aktuella arbetet och skötte det tillfredsställande, möjlighet att komma in i den nya karriären. Det vore sålunda endast avsett såsom en övergångsanordning utan prejudicerande verkan.

Föreningens representanter erinrade om att inom bosättningslånedetaljen samma slags tjänstemannaarbete utfördes av såväl vaktmästar- som biträdespersonal. Det syntes därför angeläget, att även samma möjlighet bereddes dessa tjänstemän att konkurrera till expeditörskarriären. Innan man fastställde, vilka som skulle äga tillträde till kursen, måste man enligt föreningens mening företaga en allmän översyn över vilka biträden som vore kvalificerade för expeditörsuppgifter och detta utan hänsyn till om avsikten vore att inrätta expeditörstjänst å den avdelning, där de tjänstgjorde, eller icke. Vidare ifrågasattes huruvida det vore rationellt att upprätthålla två karriärer, och om icke i huvudsak samma resultat skulle kunna uppnås med en utbyggd biträdeskarriär, vilken även skulle medföra väsentliga kostnadsbesparingar. Föreningen framförde vidare sitt gamla krav på att kassörstjänsterna vid avdelningskontoren skulle höjas och och kritiserade kraftigt att — såsom i några fall skett — biträden i lönegraden Ca 8 tjänstgjort som kassörer, men även 15 och 17 lönegraderna ansågos för låga, och man erinrade om att riksgäldskontorets kassör vore placerad i 25:e lönegraden.

Herr *Ekengren* ansåg däremot, att det vore till fördel även för tjänstemännen med den dubbla karriären. Expeditörstjänsterna fungerade som en sporre till förkovran, och systemet hade visat sig fungera väl hos andra statliga verk, såsom exempelvis i postverket. Löneställningen för kassörerna till 15 och 17 lönegraderna överensstämde med den av postverket tillämpade för postexpeditörer, respektive förste postexpeditörer. I vad mån man bedömde tjänsten i riksbanken såsom svårare eller lättare än motsvarande befattning i postverket vore ju beroende av vars och ens personliga uppfattning. Emellertid vore det otvivelaktigt för stor personal i lönegraden Ca 21 — 70 st. tjänster.

Med anledning av den av föreningen i det skriftliga yttrandet framförda anmärkningen mot att det för erhållande av ordinarie biträdestjänst uppställdes krav på realexamen eller s. k. normalskolekompetens medan motsvarande krav icke uppställts för tillträde till expeditörskarriären, meddelade herr *Ekengren*, att fullmäktige hade för avsikt att göra framställning till riksdagen om slopande av de i bankoreglementet intagna formella kompetensvillkoren för biträdespersonalen. Herr *Ekengren* uttalade den meningen, att det vore väl så, att ett gott folkskolebetyg vore mera värdefullt än ett dåligt realskolebetyg.

Sedan föreningsrepresentanterna hänvisat till de ytterligare synpunkter på utredningen som de framlagt i sitt yttrande till fullmäktige avslutades förhandlingarna.

In fidem

Karin Winberg

Justeras:

David Hall

Hjalmar Ekengren

W. Garén

Bilaga 5

Till Herrar Fullmäktige i Sveriges Riksbank

Genom beslut av bankofullmäktige den 2 december 1954 erhöj jag i uppdrag att utreda frågan om löneställningen för maskin-, eldare- och reparatörspersonalen vid riksbanken.

Sedan utredningsuppdraget nu slutförts, får jag härigenom vördsamt redovisa mina synpunkter på frågan och framlägga de förslag, vartill den verkställda undersökningen givit anledning.

Inledning

I de för riksbanken nu gällande tjänste- och personalförteckningarna finnas följande tjänster för bankens maskin- och eldarpersonal upptagna:

1 maskinmästare i lönegraden	Ca 17
1 maskinist i lönegraden	Ca 14 samt
2 eldare i lönegraden	Ca 11.

Denna lönegradsplacering fastställdes vid den omorganisation av riksbanken, som beslutades av 1943 års riksdag. Närmast dessförinnan benämndes de båda förstnämnda befattningshavarna maskinist och biträdande maskinist och hade löneställning motsvarande de nuvarande lönegraderna Ca 19 och Ca 15.

Vid sänkningen av tjänsternas lönegradsplacering fingo ifrågavarande befattningshavare givetvis personligen bibehållas vid sin innehavande löneställning. Då de fortfarande inneha sina tjänster, uppbära de därför alltså jämt såsom maskinmästare och maskinist lön enligt lönegraden Ca 19 resp. Ca 15.

Under innevarande år avgå maskinmästaren och en av eldarna med pension.

Frågan om löneställningen för här ifrågavarande personal har senast prövats av den av delegerade för riksdagens verk den 28 maj 1952 tillsatta kommittén (1952 års tjänsteförteckningskommitté för riksdagens verk). Kommittén har beträffande denna personal bl. a. framhållit, att enligt en inom byggnadsstyrelsen verkställd utredning den nuvarande uppsättningen av tekniska tjänster vid riksbankens huvudkontor och riksdagens ekonomibyrå väsentligen avviker från den, som bedömts såsom normal för fasta maskinanläggningar av ifrågavarande storlek och beskaffenhet inom statsförvaltningen i övrigt. Det borde betraktas som ett önskemål, att en anpassning till normalorganisationen komme till stånd. Kommittén hade emellertid funnit sig böra föreslå, att en dylik anpassning övervägdes successivt i den mån tjänsterna bleve vakanta, varvid möjlighet funnes att beakta eventuellt inträdda ändringar i förhållandena. Vad kommittén sålunda anfört och föreslagit föranledde ingen erinran från fullmäktige i riksbanken eller fullmäktige i riksgäldskontoret. Sistnämnda fullmäktige framhöllo emellertid att man vid en kommande omprövning av löneställningen för ifrågavarande personal icke borde underlåta att taga hänsyn till de speciella tjänstgöringsförhållandena, som råda i riksdagshuset och som för övriga personalgrupper motiverat en relativt hög löneställning.

Hänsyn till speciella tjänstgöringsförhållanden torde också böra tagas vid bedömningen av löneställningen för här ifrågavarande personal i riksbanken.

Arbetsuppgifter och löneställning

Som förenämnda kommitté framhållit, bestämmes numera i allmänhet inom statsförvaltningen löneställningen för personal vid fasta maskinläggningar i anslutning till av 1951 års riksdag godkända grunder efter ett normalschema för personaluppsättningen, vilket baserar sig på en av byggnadsstyrelsen i samråd med representanter för vissa andra verk verkställd klassificering av anläggningarna. I enlighet med denna klassificering skulle personaluppsättningen vid en maskinläggning av den storleksordning, som förekommer i riksbanken — om ändring icke förutsättes skola ske i totala antalet tjänster — vara följande.

- 1 maskinist i 13:e lönegraden
- 1 eldare i 11:e lönegraden
- 2 eldare i 10:e lönegraden.

Det ligger i sakens natur, att vid en dylik schematisk lönegradsplacering hänsyn icke kunnat tagas till speciella arbetsförhållanden vid de olika arbetsplatserna eller till de särskilda arbetsuppgifter, som kunna hava ålagts personalen utöver det normala arbetet med skötseln av värmeanläggningen. Beträffande förhållandena i riksbanken är att märka, att maskinpersonalen i stor utsträckning sysselsättes med reparationsarbeten. De i kontinuerlig drift använda värmepannorna äro oljeeldade, men värmeanläggningen i övrigt är av omodern typ och betecknas som särskilt svårskött. Uppvärmningen sker medelst lågtrycksånga. Ledningssystemet kräver ständig översyn och påfordrar ofta reparationsarbeten. Det åligger också maskinpersonalen att sköta bankens hissar samt att ombesörja reparationer å valvsdörrar, mynträkningsmaskiner m. m. Vidare bör personalen kunna utföra underhållsarbeten å de elektriska installationerna inom fastigheten.

Det är ur bankens synpunkt angeläget att vid behov snabbt ha tillgång till yrkeskunnig personal för ovannämnda arbetsuppgifter. Den ökning av lönekostnaderna, som uppkommer genom att banken upprätthåller kravet på att maskinpersonalen skall ha kompetens att utföra reparationsarbeten, torde mer än väl uppvägas av minskade utgifter för anlåtande av utomstående servicefirmor för dylika arbeten. Även ur säkerhetssynpunkt måste det vara av värde att i största möjliga utsträckning kunna använda egen personal för den interna reparationstjänsten i bankens utrymmen och lokaler.

Beträffande den nuvarande högre maskinpersonalens kompetens må här nämnas, att maskinmästaren avlagt maskinistexamen och därjämte har viss praktisk utbildning för mekaniska och elektriska arbeten. Den nuvarande maskinisten har avlagt sjöingenjörsexamen, och enligt uppgift har han möjlighet att erhålla behörighetsbevis för utförande av vissa elektriska arbeten inom fastigheten (s. k. C-behörighet).

Som inledningsvis nämnts, upptager tjänsteförteckningen för riksbanken i fråga om teknisk personal fyra befattningshavare: maskinmästare, maskinist och tvenne eldare. Sedan oljeeldning numera införts i bankfastigheten, bör maskinpersonalens numerär kunna inskränkas till tre man. Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som, enligt vad ovan sagts, åvila dessa befattningshavare, vill jag förorda följande personaluppsättning tills vidare: en maskinmästare, en reparatör och en eldare. Detta skulle således innebära, att maskinmästartjänsten bibehålles, att tjänsten som maskinist indrages och att en av eldartjänsterna utbytes mot en reparatörsjänst. Maskinmäs-

taren bör ha den kompetens, som inom statsförvaltningen i övrigt regelmässigt kräves för dylik befattningshavare, nämligen sjöingenjörsexamen jämte viss installatörskompetens. Reparatören bör vara yrkeskunnig maskinarbetare eller mekaniker.

Lägsta lönegradsplacering inom statsförvaltningen för maskinmästare har tidigare varit 17:e lönegraden. Genom beslut av 1954 års riksdag (jfr statsutskottets utlåtande nr 117/1954) omreglerades dock löneställningen för vissa tjänster vid statens fasta maskinanläggningar. Maskinmästarna placerades således i lägst 18:e lönegraden. I konsekvens därmed synes maskinmästartjänsten i riksbanken böra höjas till sistnämnda lönegrad.

Reparatörstjänsten torde i enlighet med vedertagna principer för lönegradsplaceringen böra upptagas i 12:e lönegraden.

Eldartjänsten föreslås bli placerad i 11:e lönegraden. Som inledningsvis nämnts äro eldarna i riksbanken för närvarande upptagna i denna lönegrad och därigenom lönemässigt jämställda med bankvaktmästare vid huvudkontoret. Inom statsförvaltningen i övrigt äro eldare i regel placerade i 10:e lönegraden men — i verk med större värmeanläggningar — förekomma eldartjänster även i 11:e graden. De särskilda krav, som riksbanken ur säkerhetssynpunkt måste ställa på sin personal av alla grader, har ansetts motivera en genomgående något högre löneställning i riksbanken än i flertalet andra verk och institutioner. Till följd härav och då arbetsuppgifterna i riksbanken för eldare och bankvaktmästare i stort sett måste anses likvärdiga, synas skäl föreligga för att eldartjänsten liksom hittills upptages i 11:e lönegraden. Även ur organisatorisk synpunkt är en enhetlig lönegradsplacering för eldare och bankvaktmästare önskvärd, då därigenom möjlighet gives att, om så skulle befinnas vara lämpligt, rekrytera eldare ur vaktmästarkåren eller att överföra eldare till vaktmästartjänst inom banken.

Förslag om viss utredning

Vad ovan sagts angående antal befattningshavare och deras löneställning bygger på förutsättningen av i stort sett oförändrade arbetsuppgifter för den ifrågavarande personalen. Såsom i det föregående antytts förhåller det sig så, att värmeanläggningen i riksbankshuset är synnerligen otidsenlig och i mindre gott skick. Rörledningarna ha under senare år visat sig vara bristfälliga. Systemet med uppvärmning medelst vattenånga är ekonomiskt och innebär avsevärda olägenheter i det att temperaturen i lokalerna icke kan regleras på ett tillfredsställande sätt. En ombyggnad av anläggningen har länge varit aktuell. Sannolikt kan denna fråga icke uppskjutas ytterligare någon längre tid. I samband med projektering av en ombyggnad torde man böra undersöka möjligheten av att anordna gemensam värmecentral för riksbanks- och riksdagshuset. Det synes som om väsentliga fördelar härigenom skulle kunna uppnås. Betydande besparingar framför allt i fråga om personalkostnaderna skulle kunna vinnas. Riksdagshusets panncentral torde — enligt vad preliminära undersökningar synas ge vid handen — lämpligen kunna efter viss tillbyggnad leverera värme till riksbankshuset. Några tekniska svårigheter att samordna anläggningarna i de båda fastigheterna anses icke föreligga. Blir värmecentralen förlagd till riksdagshuset, skulle det utrymme i bankhuset, som nu upptages av maskinanläggningen, kunna friställas för annat ändamål, förslagsvis för en synnerligen välbehövlig utökning av arkivutrymmena. Jag

vill därför föreslå, att bankofullmäktige efter samråd med fullmäktige i riksgäldskontoret vid lämplig tidpunkt låta företaga en teknisk utredning av denna fråga.

Det kan synas ligga nära till hands att under dessa förhållanden föreslå uppskov med frågan om reglering av här avsedd personals löneställning i avvaktan på resultatet av den föreslagna utredningen. Behovet av teknisk personal i riksbanken efter ombyggnad av värmesystemet och efter det att värmecentralen eventuellt förlagts till riksdagshuset kan för närvarande icke överblickas. Då emellertid frågan om den nuvarande tekniska personalens arbetsförhållanden och löneställning på grund av förut nämnd pensionsavgång under innevarande år omedelbart är aktuell, och då man måste räkna med att ombyggnaden — om den blir beslutad — kommer att taga ganska lång tid i anspråk, innebär ett uppskov avsevärda olägenheter. Jag anser mig därför böra förorda, att den ovan föreslagna organisationen och lönegradsplaceringen samt den därav föranledda ändringen av tjänste- och personalförteckningarna blir genomförd såsom ett provisorium. Skulle fullmäktige godtaga förslaget om utredning och sådan igångsattes inom den närmaste framtiden, kan det dock vara lämpligt att icke för närvarande besätta maskinmästar- och reparatörstjänsterna med ordinarie innehavare utan att tills vidare meddela vikariatslöneförordnanden å dessa tjänster.

Sammanfattning

Under hänvisning till vad sålunda anförts får jag föreslå, att fullmäktige måtte göra framställning om att å tjänste- och personalförteckningarna för riksbanken tills vidare upptaga:

1	tjänst som maskinmästare i lönegraden	Ca 18
1	» » reparatör » »	Ca 12 samt
1	» » eldare » »	Ca 11,

vilket i förhållande till nu gällande personalplan innebär

att maskinmästartjänsten bibehålles och höjes från 17:e till 18:e lönegraden;

att maskinisttjänsten i lönegraden Ca 14 indrages, varvid nuvarande befattningshavare — personligen placerad i lönegraden Ca 15 — föres å övergångsstat;

att en ny befattning som reparatör i lönegraden Ca 12 inrättas samt

att en av eldartjänsterna i lönegraden Ca 11 indrages.

Vidare föreslås att en teknisk utredning verkställles om möjligheten att anordna gemensam värmecentral för riksbanks- och riksdagshuset. I händelse fullmäktige besluta låta verkställa dylik utredning föreslås, att tjänsterna som maskinmästare och reparatör icke för närvarande besättas med ordinarie innehavare utan att vikariatslöneförordnanden tills vidare meddelas å dessa tjänster.

Stockholm den 31 januari 1955

Sture Laurén